

הצרה עם עזים וכבשים
בית מספר ארבע, השדרה

21 ביוני 1976

גברת קריזי נעלמה ביום שני.

אני יודעת שזה היה יום שני כי מִפְנֵי האשפה הגיעו, ומכל רחבי השדרה עלה ריח של צלחות שגירדו מהן שאריות.

"מה הוא עושה?" אבא שלי הניד בראשו אל עבר וילון התחרה שבחלון המטבח. מר קריזי שוטט על המדרכה לבוש חולצה בלי ז'קט. כל כמה דקות הוא הפסיק ללכת ונעמד במקום, הציץ מסביב למכונת ההילמן הנטר שלו ורכן אל האוויר כאילו הוא מקשיב למשהו.

"אשתו הלכה לאיבוד." לקחתי עוד פרוסת טוסט כי כולם התרכזו במשהו אחר. "למרות שבטח סתם נשבר לה ממנו והיא התחפפה".

"גרייס אליזבת!" אימא שלי הסתובבה מהכיריים מהר כל כך שנתזי דייסה הסתובבו יחד איתה ונמלטו אל הרצפה.

"אני בסך הכול מצטטת את מר פורבס, אמרתי, "מרגרט קריזי לא חזרה הביתה אתמול בערב. אולי פשוט נשבר לה ממנו והיא התחפפה".

כולנו צפינו במר קריזי. הוא לטש מבטים לתוך גינות של אנשים כאילו ייתכן שגברת קריזי הקימה מחנה בין השיחים של מישהו אחר.

אבא שלי איבד עניין ודיבר אל העיתון שלו. "את מצותתת לכל השכנים שלנו?" שאל.

"מר פורבס ישב בגינה שלו ודיבר עם אשתו. החלון שלי היה פתוח. שמעתי לא בכוונה, ואין עם זה שום בעיה." עניתי לאבא שלי, אבל דיברתי אל ראש הממשלה הפורש הרולד וילסון והמקטרת שלו, שנעצו בי מבט מהעמוד הראשון.

"הוא לא ימצא אישה משוטטת לאורך הרחוב," אמר אבא, "אם כי יש לו סיכוי למצוא אחת כזאת בבית מספר שתיים-עשרה".

ראיתי את פניה של אימא מחניקות חיוך. הם הניחו שאין לי מושג על מה הם מדברים. היה לי קל הרבה יותר להניח להם לחשוב ככה. אימא אמרה שאני בגיל מביך. אני לא הרגשתי נבוכה במיוחד, כך שהנחתי שהוא מביך דווקא אותם.

"אולי חטפו אותה," אמרתי. "אולי לא בטוח ללכת לבית הספר היום".

"בטוח מאוד," אמרה אימא, "אל תדאגי, אני לא אתן שיקרה לך משהו".

"איך מישהו יכול פשוט להיעלם ככה?" צפיתי במר קריזי שצעד הלוך ושוב על המדרכה. הכתפיים שלו היו שמוטות והוא בהה בנעליו תוך כדי הליכה.

"לפעמים אנשים צריכים מרחב לעצמם," אימא דיברה אל הכיריים, "כשהם מבולבלים".

"מרגרט קריזי הייתה מבולבלת ועוד איך." אבא שלי עבר למדור הספורט וחבט בדפים עד שהתיישרו. "היא שאלה יותר מדי שאלות. אי אפשר היה להתחמק מהחפירות שלה".

"היא סתם התעניינה באנשים, דרק. גם אנשים נשואים מרגישים בודדים לפעמים. ולא היו להם ילדים".

אימא שלי העיפה בי מבט כאילו היא שוקלת אם סוף המשפט משנה בכלל, ואז העבירה דייסה בכף לתוך קערה גדולה עם לבבות סגולים בשוליים.

"למה את מדברת על גברת קריזי בזמן עבר?" שאלתי. "היא מתה?"

"לא, מובן שלא." אימא הניחה את הקערה על הרצפה. "רמינגטון, צעקה, אימא הכינה לך ארוחת בוקר".

רמינגטון נכנס למטבח בטפיפות. פעם הוא היה לברדור, אבל השמין כל כך שכבר אי אפשר לזהות מה הוא.

"היא תופיע פתאום יום אחד," אמר אבא.

הוא אמר אותו דבר על החתול של השכנים. הוא נעלם לפני שנים ומאז אף אחד לא ראה אותו.

טילי חיכתה לי ליד השער הקדמי, ולבשה סוודר שכובס ביד ונמתח עד הברכיים שלה. היא שלפה את הגומיות מהשיער, אבל השיער לא השתנה, כאילו הן עוד נשארו שם.

"רצחו את האישה ממספר שמונה," אמרתי.

צעדנו בדממה לאורך השדרה, עד שהגענו לרחוב הראשי. הלכנו אחת ליד השנייה, אם כי טילי הייתה צריכה למהר כדי לעמוד בקצב.

"מי גר במספר שמונה?" שאלה כשחיכינו להפוגה בתנועה.

"גברת קריזי".

אמרתי את זה בלחישה, למקרה שמר קריזי הרחיב את טווח החיפוש שלו.

"אני אוהבת את גברת קריזי. היא לימדה אותי לסרוג. אהבנו אותה, גרייס, נכון?"

"כן, בטח," אמרתי. "אהבנו אותה מאוד".

חצינו את הכביש מול הסמטה שלייד חנות הכל-בו וולוורת. השעה הייתה לפני תשע, אבל המדרכות כבר להטו וכוסו באבק, והרגשתי את בד החולצה נדבק לי לגב. אנשים נהגו במכוניות עם חלונות פתוחים, ורסיסי מוזיקה התפזרו בכל הרחוב. כשטילי עצרה כדי להעביר את הילקוט שלה לכתף השנייה, בהיתי בחלון הראווה. הוא היה עמוס במחבתות.

"מי רצח אותה?" מאה טיליות דיברו אליי מכל המחבתות שבתצוגה.

"לא יודעים".

"איפה המשטרה?"

הסתכלתי על טילי שדיברה ממחבתות הטיגון. "הם בטח יגיעו אחר כך," אמרתי. "הם כנראה עסוקים מאוד".

עלינו במדרגות האבן והסנדלים שלנו נחבטו בהן. ההד נשמע כמו גדוד של רגליים. בחורף, כשהכול היה מכוסה קרח, נצמדנו למעקה ואחת לשנייה, אבל עכשיו הסמטה השתרעה מולנו כמו קרקעית נהר, זרועה שקיות צ'יפס ריקות ועשבים צמאים, ואדמה מאובקת שלכלכה לנו את הבהונות.

"למה את לובשת סוודר?" שאלתי.

טילי תמיד לבשה סוודר. גם בחמסין לוחט, היא הייתה מושכת את השרוולים על כפות ידיה ועושה מהם כפפות. הפנים שלה קיבלו גוון של עץ מגנוליה כמו הקירות בסלון שלנו, והזיעה הדביקה תלתלים חומים וחלקלקים על מצחה.

"אימא שלי אומרת שאני לא יכולה להרשות לעצמי להידבק במשהו".

"מתי היא כבר תפסיק לדאוג?" היא הכעיסה אותי ולא ידעתי למה, וזה הכעיס אותי עוד יותר והסנדלים שלי עשו המון רעש.

"אני לא חושבת שזה יקרה מתישהו," אמרה טילי, "אני חושבת שזה בגלל שהיא מגדלת אותי לבד. היא צריכה לדאוג בשביל שניים, כדי לעמוד בקצב של כולם".

"זה לא יקרה שוב." עצרתי והרמתי את התיק מהכתף שלה. "את יכולה להוריד את הסוודר. אין סיבה לדאגה".

היא נעצה בי מבט. לא היה לי קל להבין מה טילי חושבת. העיניים שלה הסתתרו מאחורי משקפיים עבים במסגרת כהה ובקושי הצלחתי לקרוא מה אמרו שאר הפנים.

"טוב," אמרה והסירה את המשקפיים. היא משכה מעליה את הסוודר וכשהופיעה מצדו השני של הצמר, אדמומית כיסתה את פניה. היא הושיטה לי את הסוודר ואני הפכתי אותו לכיוון הנכון, כמו אימא שלי, וקיפלתי אותו על זרועי.

"רואה," אמרתי, "אל תדאגי, אני לא אתן שיקרה לך משהו".

הסוודר הדיף ריח של סירופ נגד שיעול וסבון לא מזוהה. סחבתי אותו כל הדרך לבית הספר, ושם התמזגנו בתוך שאר התלמידים.

אני מכירה את טילי אלברט חמישית מהחיים שלי.

היא הגיעה בקיץ לפני שנתיים. פרקו אותה מהמושב האחורי של משאית לבנה גדולה, יחד עם שידה ושלושה כיסאות נוח. ראיתי אותה מהמטבח של גברת מורטון בזמן שאכלתי סקון גבינה¹ והאזנתי לתחזית מזג האוויר במישורי נורפוק. לא גרנו במישורי נורפוק, אבל גברת מורטון נסעה לשם פעם לחופשה ואהבה להתעדכן במתרחש שם.

גברת מורטון ישבה איתי.

את מוכנה לשבת עם גרייס בזמן שאני נחה קצת, נהגה אימא לומר אף על פי שגברת מורטון בכלל לא ישבה כמעט, אלא איבקה ואפתה והסתכלה מה קורה מחוץ לחלון. אימא שלי נחה קצת לאורך רוב שנת 1974, כך שיצא לי לשבת לא מעט עם גברת מורטון.

התבוננתי במשאית הלבנה. "אז מי אלה?" שאלתי בפה מלא סקון.

גברת מורטון לחצה מטה את וילון התחרה שהיה תלוי באמצע החלון על חוט מתכת. הוא היה שקוע באמצע, מותש מלחיצות רבות. "השכנים החדשים כנראה," אמרה.

"מי השכנים החדשים?"

"אין לי מושג." היא המשיכה להוריד את התחרה קצת יותר. "אבל אני לא רואה שם גבר, את רואה?"

הצצתי מעל לתחרה. ראיתי שני גברים, אבל הם לבשו סרבליים ועבדו. הילדה שירדה מהמושב האחורי של המשאית המשיכה לעמוד על המדרכה. היא הייתה קטנה ועגולה וחיוורת מאוד, כמו חלוק אבן לבן וענקי, ולבשה מעיל גשם מכופתר עד הצוואר, אף על פי שלא ירד אצלנו גשם כבר שלושה שבועות. היא עשתה פרצוף כאילו היא עומדת לבכות, ואז רכנה קדימה והקיאה על הנעליים שלה.

"דוחה", אמרתי ולקחתי עוד סקון נוסף.

בשעה ארבע, היא כבר ישבה לצדי ליד שולחן המטבח.

הבאתי אותה כי היא ישבה על החומה שמחוץ לבית שלה ונראתה כמו מישהי שלא מוצאת את עצמה. גברת מורטון הוציאה בקבוק דנדליון ובורדוק וחבילה חדשה של חטיפי פינגווין. לא ידעתי בזמנו שטילי לא אוהבת לאכול בנוכחות זרים, והיא החזיקה את חטיפי השוקולד עד שמזל מבין אצבעותיה.

גברת מורטון ירקה על טישיו וניגבה את ידיה של טילי, אף על פי שהברז היה ממש קרוב. טילי נשכה את שפתיה והביטה אל מחוץ לחלון.

"את מי את מחפשת?" שאלתי.

"את אימא שלי." טילי הסתובבה אלינו ונעצה מבט בגברת מורטון ששוב ירקה. "רק רציתי לוודא שהיא לא רואה אותי."

"את לא מחפשת את אבא שלך?" שאלה גברת מורטון, שתמיד ידעה לנצל הזדמנויות.

"אני לא יודעת איפה לחפש." טילי ניגבה את ידיה בסתר בחצאית שלה. "אני חושבת שהוא גר בבריסטול."

"בריסטול?" גברת מורטון החזירה את הטיישו לשרוול הקרדיגן שלה. "בת דודה שלי גרה בבריסטול."

"בעצם, אולי הוא גר בבורנמות", אמרה טילי.

"אה", גברת מורטון קימטה את מצחה, "אני לא מכירה שם אף אחד".

"לא", אמרה טילי. "גם אני לא".

בילינו את חופשת הקיץ ליד שולחן המטבח של גברת מורטון. אחרי זמן מה טילי הרגישה בנוח לאכול איתנו. היא הייתה אוכלת את הפירה בכפית לאט לאט, וכשהיינו יושבות על עיתונים שנפרשו על השטיח שבסלון, ומקלפות תרמילי אפונה, היא הייתה מגניבה אפונים לפיה.

"לא בא לכן חטיפי פינגווין או קלאב?" גברת מורטון תמיד ניסתה לדחוף לנו שוקולד. הייתה לה קופסת פח מלאה במזווה ולא היו לה ילדים משלה. המזווה היה עמוק וגדוש בקסטרד קרים ובאצבעות שוקולד, ולעתים קרובות נסחפתי בחלומות פרועים שבהם נלכדתי במזווה כל הלילה ונאלצתי להאביס את עצמי עד מוות באנג'ל דלייט.

"לא, תודה", אמרה טילי ובקושי פתחה את פיה, כאילו היא חוששת שגברת מורטון תנסה לדחוף לשם משהו כשאף אחד לא יסתכל. "אימא אמרה שאסור לי לאכול שוקולד".

"היא בוודאי אוכלת משהו", אמרה לי אחר כך גברת מורטון כשהסתכלנו על טילי נעלמת מאחורי דלת הכניסה, "היא הרי נראית כמו חבית קטנה".

גברת קריזי עדיין נעדרה ביום שלישי, והיעדרה הורגש עוד יותר ביום רביעי, שבו הייתה אמורה למכור כרטיסים להגרלה שתיערך בפאב בריטיש ליג'ן. ביום חמישי כבר נישא שמה מעל גדרות הגינות ולאורך התורים בדלפקי החנויות.

אז מה הסיפור עם מרגרט קריזי? היה אומר מישהו. והיה לדבריו אפקט של ירייה באקדח הזנקה. אבא שלי בילה את מרבית זמנו מסוגר במשרד בקצה השני של העיר, ותמיד כשחזר הביתה היינו צריכות לספר לו מה קרה באותו יום. אבל בכל ערב, אימא הייתה שואלת את אבא אם שמע משהו חדש לגבי גברת קריזי ובכל ערב הוא היה נאנח עמוקות, מנענע בראשו והולך לשבת עם בקבוק בירה פייל אייל ועם קנת קנדל, מגיש החדשות.

בשבת בבוקר טילי ואני ישבנו על החומה שמחוץ לבית שלי ונדנדנו את הרגליים כמו מטוטלות על הלבנים. התבוננו בבית של הזוג קריזי שבצד השני. דלת הכניסה הייתה פתוחה במקצת, וכל החלונות היו פתוחים, כאילו כדי להקל על גברת קריזי למצוא את הדרך חזרה פנימה. מר קריזי היה במחסן שבחניה, שלף ארגזים מהררי קרטון ובחן את תכולתו של כל אחד ואחד מהם.

"את חושבת שהוא רצח אותה?" שאלה טילי.

"כנראה", אמרתי.

השתהיתי לרגע לפני שבישרתי את החדשות הטרויות. "היא נעלמה בלי לקחת איתה נעליים".

עיניה של טילי התרחבו כמו עיני עגל. "איך את יודעת?"

"הפקידה בדואר אמרה לאימא שלי".

"אימא שלך לא אוהבת את הפקידה בדואר".

"עכשיו כן", אמרתי.

מר קריזי החל לנבור בארגז נוסף. עם כל ארגז, הוא נהיה יותר ויותר חסר מנוחה, פיזר את התכולה למרגלותיו וניהל דו־שיח לא ברור עם עצמו בלחישות.

"הוא לא נראה כמו רוצח", אמרה טילי.

"איך רוצח אמור להיראות?"

"בדרך כלל יש להם שפם", אמרה, "והם הרבה יותר שמנים".

ריח הזפת הלוהטת דגדג את אפי ושיניתי את תנוחת הרגליים על הלבנים החמות. אי אפשר היה להימלט מהחום. הוא חיכה לנו בכל בוקר כשהתעוררנו, עקשן ומתמיד, וריחף באוויר כמו ויכוח לא גמור. הוא זלג לחיינו על המרפסות ובתוך החצרות, וכשלא הצלחנו עוד להישאר בתוך הבטון והלבנים, נמסנו כולנו החוצה והוצאנו איתנו גם את חיינו. ארוחות, שיחות, דיונים — כולם התחילו, התפתחו והתרחבו מחוץ לבתים. גם השדרה השתנתה. סדקים עצומים נפערו במדשאות מצהיבות, והשבילים התרככו ואיבדו את יציבותם. כל דבר מוצק ומבוסס הפך גמיש ומעורער. שום דבר כבר לא היה בטוח. הדבק שחיבר דברים נמס כליל בחום — כך אמר אבא שלי — אבל התחושה הייתה קודרת הרבה יותר. הרגשנו כאילו כל השדרה משתנה ומתמתחת, ומנסה למלט את עצמה.

זבוב בית שמן ריחף בצורת שמונה סביב פניה של טילי. "אימא שלי אומרת שגברת קריזי נעלמה בגלל החום." היא העיפה מעליה את הזבוב בעזרת גב כף ידה. "אימא שלי אומרת שהחום גורם לאנשים לעשות דברים מוזרים".

הסתכלתי על מר קריזי. נגמרו לו הארגזים והוא השתופף על רצפת המחסן בשקט ובלי ניע, מוקף בחורבות העבר.

"אני חושבת שזה כנראה נכון," אמרתי.

"אימא שלי אומרת שאנחנו צריכים שיירד גשם."

"אני חושבת שהיא כנראה צודקת."

הבטתי בשמים שנפרשו כמו ים מעל לראשינו. חמישים ושישה ימים יעברו עד שירד גשם.

.

אָמָה וּוּדְהָאוּז הַיִּיתָה יָפָה, חֲכָמָה וְעִשְׂרִיהָ, הָיוּ לָהּ בֵּית נוֹחַ וּמִזְג נְעִים, וּדְוָמָה שֶׁנִּתְבַּרְכָּה בְּמִיטְבַּ מַעֲלוֹת הַחַיִּים גַּם יַחַד; מִלְּאוּ לָהּ כִּמְעַט עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנִים, וּבִתְקוּפַת חַיִּים זוֹ דְּבָרִים מַעֲטִים בְּלִבָּד הַטְּרִידוֹ אֶת מִנוּחָתָה אוֹ הַכְּעִיסוֹ אוֹתָהּ.

הַיִּיתָה הַצְעִירָה בְּשֵׁתֵי בְנוֹתֶיהָ שֶׁל אַב אֹהֵב וּמִפְנֵק עַד מְאוּד, וּבַעֲקֻבּוֹת נִשְׁוֵאֵי אַחוֹתָהּ שִׁמְשָׁה גְבִירַת הַבַּיִת מִגִּיל צַעִיר לְמִדֵּי. אָמָה מֵתָה שְׁנַיִם רַבּוֹת, רַבּוֹת קוֹדֵם לְכֵן מְכַדִּי שֶׁתּוֹכֵל לְזַכּוֹר בְּבִירוֹר אֶת מַגְעָהּ, וְאֶת מְקוֹם הָאֵם מִלֵּאלָהּ אֹמֶנֶת שֶׁהִיִּיתָה אִישָׁה נְהַדְרַת וְהַרְעִיפָה עָלֶיהָ חֵיבָה לֹא פְחוּתָה מִזּוֹ שֶׁל אֵם.

שֶׁשֶׁעֲשָׂרָה שָׁנִים בִּילְתָה הָעֵלְמָה טֵיילוֹר בְּקֶרֶב מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל מֶר וּוּדְהָאוּז, פְּחוּת כְּאוֹמֶנֶת וְיֹתֵר כַּחֲבֵרָה, וְהָיָה רַחֲשָׁה אַהֲבָה רַבָּה לְשֵׁתֵי הַבְּנוֹת, אֲךָ לֹאֶמָּה בְּמִיּוּחַד. הַקְּרָבָה שֶׁנִּרְקְמָה בֵּין הַשְּׁתֵּי הַיִּיתָה כְּקֶרְבַּתֵּן שֶׁל אַחִיוֹת. עוֹד לִפְנֵי שֶׁחֲדָלָה הָעֵלְמָה טֵיילוֹר מִלְּשִׂאת אֶת תּוֹאֵר הָאוֹמֶנֶת בְּאוֹפֵן רִשְׁמִי, הִקְשָׁה עָלֶיהָ נֹעֵם מִזְגָּה לְהַטִּיל מוֹרָא. וְכִיוּן שֶׁצָּלָה שֶׁל הַסִּמְכוֹת כָּבֵד הַתְּפוּגָג מִזְמַן, הֵן חִיוּ יַחַדיוֹ כְּשֵׁתֵי חֲבֵרוֹת הַקְּשׁוּרוֹת זֶז לְזוֹ בַּעֲבוּתוֹת, וְאָמָה עֲשָׂתָה כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחָהּ. הַיִּיא רַחֲשָׁה הָעֵרְכָה רַבָּה לְשִׁקוֹל דַּעְתָּה שֶׁל הָעֵלְמָה טֵיילוֹר, אֲךָ הִנְחָה אוֹתָהּ בַּעֲיָקָר שִׁקוֹל דַּעְתָּה שֶׁלָּהּ.

וְאַמְנֵם, הַמְּגִרְעוֹת בְּמַצְבָּה שֶׁל אִמָּה הָיוּ יְכוּלְתָה לְעֲשׂוֹת כְּרַצוֹנָה יֵתֵר עַל הַמִּידָה וְנִטְיִיתָה הַחֲזָקָה מִדֵּי לְהָעֵרְכָה עַצְמִית מוֹפְרָזִת; אֵלּוּ הָיוּ הַמְּגִרְעוֹת שֶׁאִיִּימוּ לִפְגוֹם בְּהַנְּאוּתִיהָ הַרַבּוֹת, אֲךָ הָיָה לֹא מַצָּאָה בְּהֵן כֹּל דּוֹפֵי מִשׁוֹם שְׁבִינְתִיִּים הַיִּיתָה הַסִּכְנָה סְמוּיָה מִן הָעֵין.

וְהִנֵּה הַגִּיעָה עַת צַעֵר — צַעֵר קָל, שֶׁלֹּא הַתְּגַבֵּשׁ לְכַדֵּי הַתְּבוֹנָנוֹת פְּנִימִית מִטְרִידָה — הָעֵלְמָה טֵיילוֹר נִישָׂאָה, וְאַבְדָּנָה הוּא שְׁעוֹרֵר אֶת הָעֵצֵב. בְּיוֹם חֲתוּנָתָה שֶׁל חֲבֵרָתָה הָאֹהֲבָה יֹשְׁבָה אָמָה וְלִרְאֻשׁוֹנָה בַּחֲיִיָּה הַרְהֵרָה נוֹגוֹת בַּעֲתִיד. עִם תּוֹם הַחֲתוּנָה וְהַסְּתַלְקוֹת הָאוֹרְחִים נוֹתְרוּ אֲבִיהָ וְהָיָה לְסַעוֹד יַחַד, לְלֹא צִפְיָיָה שִׁבּוּא אָדָם שְׁלִישִׁי לְרוֹמֵם אֶת רוּחָם בְּעֶרֶב הָאֵרוֹךְ. אֲבִיהָ שָׁכַב לִישׁוֹן לְאַחַר הָאֵרוּחָהּ, כְּהַרְגֵלוֹ, וְהָיָה נוֹתְרָה אִפּוֹא לְשִׁבְתָּ לְבַדָּה וְלִהְיוֹת בְּאַבְדָּנָה.

הָאִירוֹעַ צִפֵּן בַּחוּבּוֹ אוֹשֵׁר רַב לְחֲבֵרָתָהּ; מֶר וּסְטוֹן הָיָה אָדָם בַּעַל אוֹפֵי מִצּוֹיֵן, הָיָה לוֹ מִמּוֹן הַמֵּאֲפָשֵׁר חַיִּים נוֹחִים, הוּא הָיָה בְּגִיל מֵתָאִים, וְהַלִּיכּוֹתֶיהָ הָיוּ נְעִימוֹת. אָמָה חֲשָׂה קוֹרֵת רוּחַ מְסוּיִמַת כְּשֶׁהִרְהֵרָה בְּכַךְ שֶׁהָיָה עֲצָמָה יִיחָלָה לְשִׁדּוּךְ הַזֶּה וְקִידְמָה אוֹתוֹ בַּחוּסֵר אֲנוּכִיוֹת וּבְנִדְיָבוֹת לֵב; וּבְכָל זֹאת הָיָה הַבּוֹקֵר הָרָה אֶסוֹן עַבּוּרָה. חֲסֵרוֹנָה שֶׁל הָעֵלְמָה טֵיילוֹר עֲתִיד לְהִיוֹת מוֹרְגֵשׁ יוֹם-יוֹם, שְׁעָה-שְׁעָה. הָיָה מִזְכָּרָה בְּאִדְיָבוֹתָהּ — הָאִדְיָבוֹת וְהַחִיבָה שֶׁזָּכְתָה לָהֶם בְּשֶׁעֲשָׂרָה הַשָּׁנִים שֶׁחֲלָפוּ — כִּיצַד לִימָדָה אוֹתָהּ וְכִיצַד שִׁיחָקָה אִיתָהּ מֵאֵז הַיִּיתָה בֵּת חֲמֵשׁ; כִּיצַד הִקְדִּישָׁה אֶת כָּל מִרְצָה לְתַמּוּךְ בָּהּ וְלִשְׁעֵשֶׁע אוֹתָהּ כְּשֶׁהִיִּיתָה בְּרִיאָה; וְכִיצַד טִיפְלָה בָּהּ בְּמִסִּירוֹת כְּשֶׁסִּבְלָה מִמְּחֻלוֹת הַיְּלֻדוֹת הַשּׁוֹנוֹת. חוּב עֲצוּם שֶׁל הַכֹּרֵת תּוֹדָה צַבְרָה, אֲבָל הַקֶּשֶׁר שֶׁלָּהֵן בְּשֶׁבַע הַשָּׁנִים הָאַחֲרוֹנוֹת, הַמַּעֲמֵד הַשּׁוֹוֶה וְהַפְּתִיחוֹת הַמִּלְּאָה שֶׁנִּרְקְמוּ בִּינֵיהֶן לְאַחַר שֶׁאִיזְבְּלָה נִישָׂאָה וְנוֹתְרוּ הֵן לְאַרְח לְחֲבֵרָה זֶז לְזוֹ, אֵלּוּ הָיוּ זִיכְרוֹן יָקָר יוֹתֵר לְלִבָּהּ, עֲנוּג יוֹתֵר. הַיִּיתָה לָּהּ חֲבֵרָה וּבֵת לוֹוִיָּה שֶׁלְּכִמּוֹתָהּ זֹכִים רַק מַעֲטִים: חֲכָמָה, מִשְׁכִּילָה, יַעִילָה, עֲדִינָה, בְּקִיאָה בְּכָל רִזֵּי הַתְּנַהּלוֹת הַמִּשְׁפָּחָה, מִתְּעַנִּינֵת בְּכָל דְּאִגּוֹת בְּנֵיהָ וּבַעֲיָקָר מִתְּעַנִּינֵת בָּהּ, בְּאָמָה — בְּכָל הַנָּאָה מִהַנְּאוּתִיהָ, בְּכָל רַעִיוֹן שֶׁהֵעֵלְתָהּ; אִיתָהּ יְכוּלָה אָמָה לְחַלּוֹק כָּל מַחֲשָׁבָה בְּרַגַע הַיּוֹלְדָהּ, וְהָיָה אַהֲבָה אֶת אָמָה כָּל כֶּךָ עַד שֶׁמַּעוֹלָם לֹא מַצָּאָה בָּהּ פֶּגַם.

כִּיצַד תִּתְמוּד עִם הַשִּׁנּוּי? נִכּוֹן הַדְּבַר שֶׁחֲבֵרָתָה הַתְּרַחֲקָה מִבֵּיתָם מִרְחַק קֶצֶר בְּלִבָּד, אֲךָ אִמָּה יִדְעָה שֶׁרַב הַהֲבַדֵּל בֵּין הַגְּבֵרַת וּסְטוֹן הַמִּתְגּוֹרֵרַת בְּמִרְחַק פְּחוּת מִקִּילוֹמֵטֵר וּבֵין הָעֵלְמָה טֵיילוֹר הַנִּמְצָאָה בְּבֵיתָם; וְחָרֵף כָּל מַעֲלוֹתֶיהָ שֶׁלָּהּ, אֵלּוּ שֶׁל אִישׁוּתָהּ וְאֵלּוּ שֶׁל בֵּיתָהּ, גְּדוּלָה הַיִּיתָה כַּעַת הַסִּכְנָה שֶׁתְּסוּבּוֹל מִבְּדִידוֹת אִינְטֵלְקְטוּאַלִּית. הָיָה אַהֲבָה אֶת אֲבִיהָ בְּכָל לִבָּהּ, אֲבָל הוּא לֹא הָיָה בֵּן לוֹוִיָּה רְאוּי; הוּא לֹא יְכוּל לְהַשְׁתוֹת לָהּ כֵּבֵן שִׁיחַ, לֹא בְּשִׁיחָה רְצִינִית וְלֹא בְּשִׁיחָה קְלִילָה.

הַקּוֹשֵׁי הַטְּבַעִי שֶׁנִּבְעַע מִפְעֵר הַגִּילִים בִּינֵיהֶם (וּמֶר וּוּדְהָאוּז לֹא הָיָה צַעִיר כְּשֶׁנִּישָׂא) הֵלֵךְ וְהַחְמִיר מִפְּאֵת בְּרִיאוֹתוֹ וְהַרְגִּילוֹ, וּמְכִיוּן שֶׁכָּל יְמֵי חַיָּו הָיָה הַיְּפוּכּוֹנְדֵר וְלֹא הַפְּעִיל לֹא אֶת שְׁכּוֹלוֹ וְלֹא אֶת גּוֹפוֹ, הָיָה מְבּוֹגֵר בְּהַלִּיכּוֹתֶיהָ יוֹתֵר מִכִּפֵּי גִילוֹ הָאִמִּיתִי; וְאִף שֶׁטוֹב לָבוֹ וּמִזְגוֹ הַנְּעִים חִיבְבוּ אוֹתוֹ עַל הַכּוֹל, הָרִי כִּישְׁרוֹנוֹתָיו מַעוֹלָם לֹא דִיבְרוּ בְּשִׁבְחוֹ.

נישואיה של אחותה הרחיקו אותה מהמשפחה מרחק מועט יחסית, היא התגוררה בלונדון, רק עשרים ושישה קילומטרים מהם, ועם זאת רחוקה מכדי להיפגש יום-יום; אִמָּה תיאלץ לצלוח את ערבי אוקטובר ונובמבר הארוכים בהרטפילד בטרם יביא עמו חג המולד את איזבלה ואת בעלה ואת ילדיהם הקטנים; הם יבואו לביקור וימלאו את הבית, ולה שוב תהיה חברה נעימה.

היִיבֵּרִי, הכפר הגדול, שאוכלוסייתו הייתה גדולה לא פחות מעיירה, ושאליו השתייכה הרטפילד בפועל, למרות המדשאה הנפרדות והחורשות והשם השונה, לא סיפק לה חברה בשיעור קומתה. בני משפחת וודהאוז היו בו הראשונים במעלה, ועיני כולם היו נשואות אליהם. אמנם היו לה מכרים רבים במקום, שכן אביה נהג בדרך ארץ בכל אדם, אך איש מהם לא היה ראוי בעיניה לתפוס את מקומה של העלמה טיילור ולו לשעות ספורות ביום. השינוי היה מעציב, ולאמה לא נותר אלא להיאנח בגללו ולייחל לבלתי אפשרי, אך כשניעור אביה משנתו, נאלצה לאזור עליזות. רוחו הייתה זקוקה לעידוד — עצביו היו רופפים, והוא נטה לדיכאונות; הוא אהב את כל אלו שהתרגל אליהם ותיעב פְּרָדוֹת; הוא תיעב כל שינוי מכל סוג שהוא. נישואים, מכיוון שהביאו עמם תמיד שינוי, היו מאוסים בעיניו תמיד; בשום פנים לא השלים עם נישואיה של בתו ולא יכול לדבר עליה אלא בחמלה, אף שהזיווג מושתת היה רק על אהבה, והנה כעת נאלץ להיפרד גם מהעלמה טיילור; ומכיוון שהיה מורגל באנוכיות מעודנת, ומעולם לא העלה בדעתו שאנשים אחרים יכולים לחוש אחרת ממנו, היה משוכנע שהעלמה טיילור עשתה עוול לעצמה ולהם גם יחד, וכי הייתה מאושרת פי כמה לו בילתה את כל שארית חייה בהרטפילד. אמה חייכה ושוחחה עמו במלוא העליזות שעלה בידה לגייס כדי למנוע ממנו מחשבות שכאלה, אך כאשר הוגש התה, לא יכול להתאפק עוד וחזר בדיוק על אותם הדברים שאמר בשעת הסעודה.

"העלמה טיילור המסכנה! הלואי שהייתה כאן איתנו. כמה חבל שמר וסטון הבחין בה מלכתחילה!"

"אינני מסכימה איתך, אבא, אתה יודע זאת היטב. מר וסטון הוא איש נעים וחביב, משכמו ומעלה, ואין ספק שהוא ראוי לאישה טובה. והרי לא היית מצפה שהעלמה טיילור תגור איתנו לעד ותמשיך לסבול את כל מצבי הרוח ההפכפכים שלי בשעה שנקרית בפניה ההזדמנות לזכות בבית משלה, הלוא כן?"

"בית משלה! מה יועיל לה בית משלה? הבית הזה גדול פי שלושה, ואת מעולם לא סבלת ממצבי רוח הפכפכים, יקירתי."

"אנחנו נבקר אותם לעתים קרובות מאוד, והם יבואו לבקר אותנו! ניפגש איתם בקביעות! אבל אנחנו צריכים להיות הראשונים. עלינו לערוך את ביקור הכלולות בהקדם האפשרי."

"יקירתי, כיצד אוכל להרחיק לכת עד שם? רְנָדְלֵז רחוקה כל כך. לא אצליח להגיע אפילו עד אמצע הדרך."

"לא, אבא, איש לא חשב שתלך עד שם. ניסע בכרכרה, כמובן."

"בכרכרה! אבל ג'יימס לא ירצה לרתום את הסוסים כשהמרחק קצר כל כך. והיכן יעמדו הסוסים המסכנים בזמן הביקור?"

"יכניסו אותם לאורווה של מר וסטון, אבא. אתה יודע שכבר סיכמנו זאת. דיברנו על הכול עם מר וסטון אמש. ואשר לג'יימס, הֵיָה סמוך ובטוח שהוא תמיד ישמח לנסוע לרנדלז, כי בתו עובדת שם כמשרתת. מסופקתני אם אי-פעם ייקח אותנו למקום אחר. וכל זאת בזכותך, אבא. אתה הוא שהשגת להאָנָה את העבודה המצוינת הזאת. איש לא חשב על האנה עד שהזכרת את שמה — ג'יימס אסיר תודה לך!"

"אני שמח מאוד שחשבתי עליה. זה באמת היה מזל, כי בשום פנים לא הייתי רוצה שג'יימס המסכן יחשוב ששכחנו אותו וייעלב. ואני בטוח שהיא תהיה משרתת מצוינת: היא מנומסת ומדברת יפה. יש לי דעה טובה עליה. בכל פעם שאני רואה אותה היא קדה לי קידה ושואלת לשלומי יפה כל כך. וכשהזמנת אותה לכאן לעשות עבודות תפירה, שמתי לב שהיא תמיד מסובבת את מנעול הדלת בכיוון הנכון ולעולם איננה טורקת אותה. אני משוכנע שהיא תהיה משרתת מצוינת, ולעלמה טיילור המסכנה תהיה נחמה גדולה אם יהיה בקרבתה מישהו שהיא רגילה אליו. בכל פעם שג'יימס ילך לבקר את הבת שלו היא תשמע עלינו. הוא יוכל לספר לה מה שלומנו."

אמה לא חסכה כל מאמץ בניסיונה לשמר את שטף המחשבות הנעים הזה וקיוותה שבעזרת משחק שש־בש תסייע לאביה לבלות ערב סביר, וכך הצער היחיד שיטריד אותה יהיה צערה שלה. שולחן הש־בש נערך, אך אורח שנכנס לחדר מיד לאחר מכן ייתר את הצורך בו.

מר נייטלי, גבר נבון כבן שלושים ושבע או שמונה, היה לא רק ידיד משפחה קרוב וותיק, הוא היה קשור אליה גם מפאת היותו אחיו הבכור של בעלה של איזבלה. הוא גר במרחק קילומטר וחצי בערך מהיברי, ביקר אותם לעתים קרובות, ותמיד התקבל בברכה. הפעם התקבל בשמחה רבה מהרגיל כיוון שהגיע היישר מקרוביהם המשותפים שבלונדון. בתום כמה ימי היעדרות הגיע לשעת ארוחת ערב מאוחרת, וכעת בא להרטפילד ברגל לספר שכל תושבי ברנזוויק סקוור חשים בטוב. אלו היו בשורות טובות, והן הלהיבו את מר וודהאוז לזמן־מה. מזגו הטוב של מר נייטלי תמיד השפיע לטובה גם על המארח, והשאלות הרבות ששאל זה האחרון על "איזבלה המסכנה" ועל ילדיה נענו לשביעות רצונו המלאה. כשתמו השאלות ציין מר וודהאוז בהכרת תודה, "כמה יפה מצדך, מר נייטלי, לבוא הנה ולבקר אותנו בשעה מאוחרת כל כך. חוששני שההליכה לכאן הייתה איומה ונוראה."

"כלל וכלל לא, אדוני. ירח מלא יפהפה זורח הלילה, והאוויר נעים כל כך עד שעליי להתרחק מהאש הגדולה שבערת באח שלך."

"אבל הדרך ודאי הייתה בוצית ומלוכלכת. אני מקווה שלא תצטנן."

"מלוכלכת, אדוני? הבט בנעליי — הן ללא רבב."

"אכן! זה מפתיע למדי, שהרי ירד כאן גשם ללא הפסקה. ירד גשם זלעפות במשך חצי שעה כשאכלנו ארוחת בוקר. רציתי שידחו את החתונה."

"דרך אגב, טרם איחלתי לכם מזל טוב. כיוון שאני יודע היטב איזה מין מזל נפל בחלקכם, לא נחפזתי לברככם, אך אני מקווה שהכול עבר בשלום. כיצד התנהגתם כולכם? מי בכה יותר מכולם?"

"אוי! העלמה טיילור המסכנה! איזה עסק ביש!"

"ליתר דיוק עליי לומר מר וודהאוז המסכן, העלמה וודהאוז המסכנה. לא אוכל לומר שהעלמה טיילור היא המסכנה. אני מעריך אותך ואת אִמה מאוד, אך בענייני תלות אל מול עצמאות... ועל כל פנים, ודאי מוטב לה לרצות אדם אחד מלרצות שניים."

"בייחוד כאשר אחד מהשניים הוא ברייה גחמנית ומרגיזה כל כך!" אמרה אִמה בשובבות. "אני יודעת שככה אתה חושב — וככה היית אומר גם לולא היה כאן אבי."

"אני סבור שאת צודקת לגמרי, יקירתי, ללא ספק," נאנח מר וודהאוז. "חוששני שלעתים אני גחמני ומרגיז מאוד."

"אבא יקר שלי! אינך מעלה בדעתך שהתכוונתי אליך או שמר נייטלי התכוון אליך. איזה רעיון נורא! לא ולא! התכוונתי אך ורק אליי. מר נייטלי נהנה למצוא בי פגמים, כידוע לך — בבדיחות הדעת, רק בבדיחות הדעת. אנחנו תמיד אומרים זה לזה ככל העולה על לבנו."

למעשה, מר נייטלי נמנה עם יחידי הסגולה שהצליחו למצוא פגמים באמה וודהאוז, והיה היחידי שגם דיבר איתה עליהם. אִמה לא נהנתה מכך במיוחד, אבל ידעה שאביה יינהה מכך עוד פחות, ולכן לא הניחה לו לחשוך ברצינות כי יש אדם שאינו רואה בה כליל השלמות.

"אמה יודעת שלעולם איני מחניף לה," אמר מר נייטלי, "אבל לא התכוונתי להצביע על איש. העלמה טיילור הייתה רגילה לרצות שני אנשים, וכעת תרצה רק אחד. רוב הסיכויים שהיא עשתה עסקה טובה."

"ובכן," אמרה אמה בניסיון לשנות את נושא השיחה, "אתה רוצה לשמוע על החתונה, ואני אשמח לספר לך עליה, כי כולנו התנהגנו למופת. כולם הגיעו בדיוק בזמן; כולם נראו במיטבם; איש לא הזיל דמעה, וכמעט לא נצפו פנים עצובות. לא ולא. כולנו הבאנו בחשבון שהמרחק בינינו לא יהיה גדול מקילומטר וחצי ואנו משוכנעים שניפגש מדי יום."

"אמה היקרה מקבלת הכול בהשלמה", אמר אביה. "אבל לאמתו של דבר, מר נייטלי, מצער אותה מאוד לאבד את העלמה טיילור המסכנה, ואני בטוח שהיא תחסר לה יותר מכפי שהיא מעלה על דעתה."

אמה הפנתה את מבטה ולא ידעה אם לצחוק או לבכות.

"לא ייתכן שאמה לא תרגיש בחסרונה של בת לוויה שכזאת", אמר מר נייטלי. "לא היינו מחבבים אותה כל כך, אדוני, אלמלא חשבנו כך. אבל היא יודעת מה רבה הטובה שתצמח לעלמה טיילור מהנישואים. היא יודעת עד כמה האפשרות להתיישב בבית משלה לאישה בגילה של העלמה טיילור היא דבר מבורך, ועד כמה חשוב עבורה הביטחון שבהכנסה נוחה. ולפיכך אמה אינה יכולה להרשות לעצמה לחוש צער באותה מידה שהיא חשה קורת רוח. חזקה על כל ידיד של העלמה טיילור שישמח על שזכתה להינשא באושר."

"ושכחת עניין נוסף שמשמח אותי", אמרה אמה, "עניין חשוב מאוד — העובדה שאני עצמי שידכתי ביניהם. אני שידכתי ביניהם, כידוע לך, לפני ארבע שנים. והעובדה שהשידוך יצא אל הפועל והוכיח שצדקתי, בשעה שרבים כל כך טענו שמר וסטון לא יינשא שוב לעולם, משמחת אותי יותר מכל דבר אחר."

מר נייטלי נענע בראשו לשמע דבריה. אביה השיב בחיבה, "אח! יקירתי, הלוואי שלא היית משדכת שידוכים וחוזת עתידות, שהרי כל מה שאת אומרת מתממש. אנא ממך, חדלי לשדך."

"אני מבטיחה לך שלא אשדך לעצמי איש, אבא. אבל אני חייבת גם חייבת לשדך אחרים. אין שעשוע גדול מזה בעולם כולו! בייחוד לאחר הצלחה מסחררת שכזאת! כולם אמרו שמר וסטון לא יינשא עוד: לא, יקירתי! מר וסטון התאלמן לפני שנים רבות מאוד, ודומה שנוח לו מאוד ללא רעיה, הוא כה טרוד בעסקיו בלונדון או בקרב חבריו כאן ומקובל על כולם בכל מקום ועליז תמיד — מר וסטון הרי אינו צריך לבלות ולו ערב אחד בגפו במשך השנה כולה, אם אין רצונו בכך — לא, לא! אין ספק שמר וסטון לא יינשא עוד. היו שדיברו גם על הבטחה שנתן לאשתו על ערש דווין, והיו שאמרו שבנו ודודו אינם מרשים לו. כל מיני שטויות והבלים נאמרו בעניין, אך אני לא האמנתי למילה אחת מכל אלה. לפני ארבע שנים בערך נפגשנו איתו, העלמה טיילור ואני, בברודוויי לין, וכאשר החל גשם לטפטף הוא מיהר כחץ שלוח, באבירות יוצאת דופן, ושאל עברונו שתי מטריות מהאיכר מיטשל. מאותו יום גמרתיו אומר לפעול בנושא. מאותו רגע תכננתי את השידוך; ולנוכח ההצלחה שנתברכתי בה במקרה הזה, אבא יקר שלי, לא תעלה על דעתך שאפרוש מעסקי השידוכים."

"איני מבין מדוע את קוראת לכך 'הצלחה', אמר מר נייטלי. "הצלחה כרוכה בהשתדלות. זמנך היה מנוצל כיאות וכראוי לו בארבע השנים שחלפו היית משתדלת לחולל את הנישואים הללו. זו תעסוקה הולמת לגברת צעירה! אך אני מתאר לעצמי שפעולת השידוך שלך, כפי שאת מכנה אותה, פירושה שחשבת על כך. שבאחד הימים המשמימים אמרת לעצמך, 'לדעתי טוב יהיה לעלמה טיילור אם יישא אותה מר וסטון לאישה', ואמרת זאת לעצמך שוב מדי פעם בפעם לאחר מכן. ואם כך, מדוע את מכנה זאת 'הצלחה'? מה תרומתך לעניין? על מה גאוותך? ניחשת ניחוש מוצלח; ניחוש מוצלח ותו לא."

"והאם מעולם לא חשבת תחושת ניצחון והנאה בעקבות ניחוש מוצלח? לבי לבי עליך. חשבתי שאתה חכם יותר. דע לך שניחוש מוצלח לעולם אינו מושתת על מזל ותו לא. תמיד טמונה בו מידה מסוימת של כישרון. ואשר למילה העלובה שלי 'הצלחה', שדעתך אינה נוחה ממנה, לא נראה לי שאני עד כדי כך לא ראויה לה. אתה הצגת שתי אפשרויות טובות למדי, אבל לדעתי קיימת אפשרות שלישית — שבין לא לעשות כלום ובין לעשות הכול. אילולא קידמתי את ביקוריו של מר וסטון כאן, אילולא נתתי דחיפות עידוד קלות והחלקתי עניינים קטנים רבים, לא היה יוצא הדבר אל הפועל למרות הכול. אני חושבת שאתה מכיר את הרטפילד טוב מספיק להבין את זה."

"אפשר להניח בבטחה לאדם פתוח וכן כמו וסטון ולאישה הגיונית וחסרת יומרות כמו העלמה טיילור לנהל את ענייניהם. התערבות עלולה להזיק לך יותר מלהועיל להם."

"אמה לעולם אינה חושבת על עצמה כאשר היא יכולה להביא תועלת לזולת", הצטרף מר וודהאוז לשיחה, אשר הבין רק חלק מחילופי הדברים. "אבל יקירתי, חדלי בבקשה מהשידוכים. אלו דברים מטופשים שרק הורסים את חוג מכריו של אדם."

"עוד שידוך אחד, אבא, רק בשביל מר אַלטון. מר אלטון המסכן! אתה מחבב את מר אלטון, אבא — אני חייבת לחפש לו רעיה. אף אישה בהיברי אינה ראויה לו — והוא נמצא כאן כבר שנה שלמה וסידר לעצמו בית נוח כל כך עד שחבל שימשיך להיות רווק — והיום, כאשר שילב את ידיהם, חשבת לעצמי שממש ניכר בו שהיה רוצה שמישהו יעשה מחווה שכזו בשבילו! אני חושבת טובות על מר אלטון, וזו הדרך היחידה שאוכל להיות לו בה לעזר."

"אין ספק שמר אלטון הוא בחור נאה מאוד, בחור מצוין, ואני רוחש לו הערכה רבה. אבל יקירתי, אם ברצונך להרעיף עליו תשומת לב, בקשי ממנו לבוא לסעוד איתנו באחד הימים. זה יהיה מעשה טוב יותר. אני מתאר לעצמי שמר נייטלי יואיל בטובו לבוא לפגוש אותו."

"בשמחה רבה, אדוני, בכל עת, צחק מר נייטלי, "ואני מסכים איתך לחלוטין, זה יהיה בהחלט מעשה טוב יותר. הזמיני אותו לארוחה, אמה, והגישי לו את מיטב הדגים והעופות, אך הניחי לו לבחור את רעייתו בעצמו. עלייך לדעת שגבר בן עשרים ושש או שבע מסוגל לדאוג לעצמו."

שיר לאיזי ברדלי

עקבות בחול

נובמבר

קלייר חולמת שהיא פוסעת על החוף עם האלוהים. הכניעה ממנה והלאה והיא אינה מסוגלת לדבר בשלווה, ועל כן הם מתקדמים בדממה. החול קשה ולח, שלוליות פזורות בו, אדוותיהן נחבטות ברגליה היחפות. הם פוסעים עד שהוא עוצר ותופס את זרועה בידו העדינה.

“אנא חזרי. אני אוהב אותך.”

המילים לוחשות לאורך השערות הקטנטנות שבאוזן הפנימית של קלייר. האם מישהו התגנב לחדר השינה שלה, נגע בזרועה ומלמל, אני אוהב אותך? היא שוכבת בשקט, נזהרת לא לזוז, שמא יש מישהו בחדר, מישהו שמקווה לדבר איתה. אם יחשבו שהיא ישנה, הם יסתלקו ויניחו לה.

היא ממשיכה להעמיד פני ישנה ומאזינה לקולות הבוקר. קולות פיצוח ונקישות נשמעים מן הרדיאטורים, ארון מטבח נסגר בטריקה, והיא שומעת המולה רבה למטה. היא מרגישה שהחדר ריק, שהאוויר זורם ללא הפרעה. כשהילדים נושמים הם פולטים מאפם אוויר כמו מנועי קיטור קטנים. היא עוצרת את נשימתה עד שבטנה מתכווצת ואוזניה הולמות. כלום. אף אחד. היא מנסה להירגע, להרפות את המתח בשריריה ולשקוע שוב לתוך המזרן. למה הייתה חייבת להתעורר בדיוק כשהאלוהים החל לדבר אליה? היא מנסה לכבות את אוזניה, נושמת עמוק, לאט, ומדמינת את עצמה שוב על החוף. זה לא מצליח. לבסוף היא מוותרת ומעסיקה עצמה במחשבה שמרפרפת בראשה כמו מטוס דו-כנפי קטן שמאחוריו מזדנבת כרזה של פסוק בהתהוותו: ראה כי הנה חלום חלמתי; או במילים אחרות, חזון נגלה אלי.

הדלת הקדמית נסגרת וקלייר מתחבאת תחת השמיכות עוד קצת שמא מישהו יחזור לאסוף קופסת אוכל שנעלמה מעיניו או תיק בגדי התעמלות שנשכח. כשהיא משוכנעת שאיש לא יחזור, היא בוקעת מפקעת השמיכות. היא נעמדת, החדר נוטה בשיפוע, והיא נאחזת לרגע בקצה העליון של מעקה המיטה ועוצמת עיניים בכוח. כשהקרקע מתייצבת היא פוסעת על קצות האצבעות לאורך המסדרון אל חדרה, אוספת מהרצפה זוג מכנסי טרנינג, נעזרת בקיר כדי לשמור על שיווי המשקל ולובשת אותם. לאחר מכן היא חוזרת לאורך המסדרון, יורדת במדרגות ותוחבת את כתונת הלילה שלה אל תוך המכנסיים תוך כדי הליכה. המעיל שלה תלוי על העמוד התחתון של מעקה המדרגות, היא לוקחת אותו ומוציאה את המגפיים הוורודים שלה ממגרת הנעליים.

היא פותחת את הדלת. האוויר צונן וצח ומדיף ריח של עלים נרקבים, בוץ ועץ לח.

היא צועדת לאורך שביל הגישה הריק, וכשהיא מגיעה לשער החצר, היא מביטה לאחור. המפתח לא איתה, אולי זה לא חשוב.

הבית גבוה, צר ומעט כפוף. זהו הבית האמצעי בטור של שלושה בתים צפופים בסגנון טיודור משנות העשרים של המאה הקודמת. בכל אחת משלוש הקומות יש שני חלונות, כל חלון מכוסה שתי וערב של ריבועי עופרת המשווים לבית מראה קצר רואי ועתיק יומין. הדלת הקדמית עבה ועליה פיתוחים מלבניים. רצועות חדות של צבע פלסטי שחור שהתקלף תלויות עליה. שלט הצפחה החדש של איאן תלוי לידה, ומוטבע בו באמייל לבן הכיתוב: המקום. הוא הזמין אותו מראש, בקיץ. וכשהשלט הגיע, כולם עמדו בחוץ וצפו בו קודח חורים בלבנים תוך

שירת מזמור: נמצא את המקום שהכין האל הטוב, הרחק במערב אי שם. בו לא נדע מורא, פחד ומכאוב, קדושינו יבורכו כולם! השלט הוא הלצה רצינית למחצה. "זה המקום", אומר איאן כשהוא נכנס עם המכונית בהילוך אחורי אל שביל הגישה; באותן מילים שבחר כביכול הנביא בריגהם יאנג כשנכנס אל עמק סולט לייק עם החלוצים המורמונים. השלט משמח את איאן; הוא מחייך כשהוא חולף על פניו. קלייר חשבה פעם שקילוף הדלת הקדמית וצביעתה באדום היו משמחים אותה.

היא שמה פעמיה אל החוף. משונה לה להיות בחוף ולחשוף את עורה הנוקשה למזג האוויר לראשונה זה שבועות. היא ממשיכה ללכת ובסופו של דבר מגיעה לכביש המתפתל החוצה את הביצה. הכביש נסלל על פסולת, קשיחה לכאורה, אך הקבלנים שפכו אשפה ביתית לא דחוסה אל הבור הפעור בעת סלילתו. כשהפסולת התכווצה, שקע הכביש ונסדק והתפתל כגל לאורך הביצה כמו ים מכוסה חצץ זפת. קלייר קראה לו מאז ומתמיד כביש החתחתים. גם ביום יפה כמו היום, כאשר שמים כחולים עזים ושמם סתיו מסיחים את הדעת מהחורף המזדחל ובא, נושבות כאן הרחות.

בקצה כביש החתחתים ניצבת נקודת תצפית על ציפורים שאינה אלא גדר ירוקה ובה חורי הצצה. היא מציצה מבעד לאחד החורים. לגדר מחובר לוח ובו תמונות של ציפורים. היא מביטה במים וחושבת שהיא מצליחה לראות סייפנים שחורים ולבנים כמו הציפור שבתמונה. מתאים לה להיות מוקפת בציפורים בתקופה כזאת. הרי בסופו של דבר הציפורים תמיד נשאו עמן בשורות ונחמות; יונה סייעה לנח לקבוע שהמבול בא אל קצו, ועורב דאג לצרכיו של אליהו הנביא במדבר. היא מהרהרת בסנונית רחבת הלב בנסיך המאושר ובזמיר שהקריב את חייו כדי ליצור ורד אדום. שחפים אחדים עפים לעבר החוף, והיא נזכרת בסיפור נוסף על ציפורים, נס השחפים. זה קרה ביוטה, זמן קצר לאחר שהחלוצים הראשונים התיישבו שם. נחיל ארבה או צרצרים אכלו את היבול, או משהו כזה, והחלוצים התפללו ללא הרף עד שלהקת שחפים ירדה ואכלה את כל המזיקים. אנשים מאמינים שהאלוהים הוא ששלח את השחפים, שכן שחפים אינם נחשבים לציפורים מועילות מטבען, ואולי הצדק איתם. היא עוקבת במבטה אחר השחפים וחוצה את כביש החוף אל החנייה שבשולי חוף הרחצה.

הים עדיין נמצא במרחק כמה קילומטרים ממנה, אבל היא מרגישה את תנועת גליו בחזה כשהיא חוצה את מגרש החנייה, וכל אדווה מעוררת בה פרץ קטן ולא צפוי של אושר. נחיל זרזירים מתגבש במהירות לחץ אדום וחולף מעל ראשה. הם מפלחים את השמים כזיקוקין דינור מנוצים. היא עוצרת להתבונן בהם, וגל רגשות נשבר בחזה וזורם מעיניה.

היא חולפת על פני מכוניות אחדות, שככל הנראה שייכות לבעלי הכלבים המטיילים במסלול שבהמשך הדרך, וזוג מבוגר בקרוון שותה מתרמוס. היא חולפת על פני שיפוע קטן וממשיכה לעבר מסלול סְנְדוּוּינינג. תמרור אזהרה חדש ובוהק עומד בפתח. אזהרה: דיג הצדפות אסור. היא יודעת שהגאות כאן מסוכנת; הים מתגנב מאחורי אנשים, ממלא גומות סמויות מהעין בסחף, מתערבל בתוכן כמו אגם ויוצר חול טובעני. רק בשבוע שעבר נכתב בעמוד הראשון בעיתון המקומי על מעשה הצלה נוסף.

המגפיים שלה נגררים על שביל החצץ, והיא שומעת מאחוריה מכוניות חולפות במהירות על כביש החוף. בחלומה הכול היה שקט יותר. משמאלה, במרחק מה, מזדקר המזח מן הטיילת אל החול החשוף. ביבשה היא מבחינה בחודי הבניינים ובפירמידת הפלדה של כבלי המתח התומכים בגשר מרין וויי. מימינה היא רואה את בְּלֶקְפּוּל. ואם היא מאמצת את עיניה, היא מצליחה לראות את עיקולה הצר של רכבת הרים. דומה שהיא מסוגלת להלך שם. יש אנשים שניסו זאת ומקצתם טבעו.

המסלול חולי יותר עכשיו, לח ודביק, גרגירי כמו תערובת עוגה. שביל מוחתם ברשת של טביעות, סימני צמיגים רחבים מרכבי הדייגים וסימני צמיגים דקים יותר של גלגלי אופניים. יש

עקבות של רגליים, טביעות יונקים ומכרסמים וטביעות רגלי ציפורים, חלקן קטנטנות, אחרות גדולות להפליא, משוננות כמו להבי טחנת רוח. ככל שהיא ממשיכה בדרכה מרקם החול משתנה, שבירי קונכיות מנקדים אותו כפסיפס המושך אותה אל הים כמו שובל של פירורי לחם.

היא רואה רשת זרוקה ועוצרת מלכת. הרשת אדומה כמו השקיות הקטנות שאורזים בהן תפוזים, והיא מלאה למחצה בצדפות קטנטנות; פעמוני כסף וקונכיות של צדפות — היא נזכרת ששרה את השיר לילדיה. היא מפצחת קונכיה אחת בציפורניה, וכשזו נפצרת כמו פה קטן היא נזכרת שוב בילדים, בניסיון להכניס מברשות שיניים אל בין שפתיים קפוצות. בתוך הקונכיה יש שארית חומה ורוטטת של צדפה. היא מרימה אותה אל אפה, מריחה את הים ואז שומטת אותה.

היא ממשיכה ללכת הלאה ושומעת את קריאות הציפורים. האדמה נעשית סלעית יותר תחת רגליה והשביל זרוע פסולת שהים פלט. החול הופך בוצי והוא בולע את כפות רגליה, מאט את קצב פסיעותיה. כלב נובח, והיא מביטה לאחור. הרחק ממנה היא יכולה לראות את פסגת ריווינגטון פייק. היא זוכרת סיפורים על אנשים שהקימו מגדלים וטיפסו על הרים כדי לדבר עם האלוהים. ריווינגטון נמצאת במרחק של יותר מארבעים קילומטרים ככל הנראה, ופרט לכמה גשרי מסילה העיר שטוחה. היא הייתה יכולה ללכת אל אחד מגשרי המסילה, היא דמיינה כיצד היא עושה זאת כמה וכמה פעמים בשבועות האחרונים, אבל החלום שחלמה הבוקר הבהיר את הדברים. כשהתעוררה ידעה היכן היו אמורים להתרחש חילופי הדברים שלה עם האלוהים.

הכלב מתחיל לרוץ לעברה, שערו המדובבל מתנפנף כמו כנפיים. הוא רק גור, חיה שחיבה טבעית מתפרצת מתוכה. הוא מזנק ומוחה כפות חוליות במעילה.

“אני כל כך מצטער. ארצה, בינגלי, ארצה!” האיש גורר את הכלב לאורך חלקו האחרון של השביל הביצתי. הוא מנסה למשוך את הכלב בעזרת הקולר והכלב מלקק את הגומי של מגפיו. “מי כלב רע? אתה כלב רע, נכון? כן, אתה כלב רע! אוי, לא. הוא מילא את כל המעיל שלך בבוצ.” הוא מנער את אוזניו הגמישות של הכלב ומחבר רצועה לקולר שלו.

“אל תדאג.” קולה של קלייר נשמע מחוספס וצורמני. לשונה כבדה וחֶפָה דביק.

“כדאי לך לכבס את זה, אחרת יישאר שם כתם. את חוזרת עכשיו?”

“אני ממשיכה הלאה.”

“תשמרי על עצמך. יש לך נייד?”

אין לה, אבל היא מהנהנת.

“תסתכלי סביבך כל הזמן. שימי לב שהים לא מתגנב מאחוריך, הגאות מטורפת!”

היא מרימה את ידה קלות כדי לנופף לו לאות פְרָדה, והאיש מנופף לה בחזרה. האיש והכלב מתרחקים, והיא מביטה בהם לרגע. נדמה שהוא מרגיש במבטה, והוא עוצר ומסתובב אליה.

“יום נפלא לטיול,” הוא קורא אליה.

היא ממשיכה הלאה ופותחת את כפתורי המעיל תוך כדי הליכה. שולי כותנתה מבצבצים מאחד מצדי מכנסיה, והיא משחררת אותה לגמרי ומניחה לה להישמט עד ברכיה. איאן היה אומר שמזג האוויר היפה הוא נגיעה של חסד, ביטוי לכוחו של האלוהים להעניק לנו עידוד ומרגוע. היא מקווה שהוא צודק, אבל קשה לדעת. איאן מאמין שהדברים הטובים הם מתת אלוה והרעים שרירותיים. היא כבר לא בטוחה במה היא מאמינה. היא ממשיכה לצעוד לעבר

הים, ולפתע, במרחק שמחייב אותה לאמץ את עיניה, מעבר לקפלי החול, היא חושבת שהיא רואה את זוהרו. היא מאיצה את קצב צעדיה, אוסרת על עצמה להביט שמאלה או ימינה או לאחור, ועד מהרה היא מתחילה להרגיש שאין בעולם איש מלבדה.

השמדת היהודים. אני לא מתכוונת לרדת לפרטים. כבר טחנו לכם אותם עד דק. כבר כפו עליכם סיפורי זוועות מהסוג של לילה וערפל, אשר השפילו את רוחכם מרוב אשמה. אני אומרת בלי להתבייש: אני רוצה לשכוח, אני רוצה למחוק את השואה הארורה הזאת מהזיכרון שלי, לשלוף אותה החוצה כמו שמוציאים גידול סרטני מהמוח. אני רוצה שתהום ההיסטוריה תבלע אותה לעד.

אני עדיין מקווה שהמתים יעזבו אותי בשקט, אבל זה לא קורה. בכל ערב, כשאני לא מצליחה להירדם, עולה בי חזיון המקלחות באושוויץ אחרי שאנשי האס-אס החדירו אליהן את הציקלון בי, ולא מרפה ממני. הוא עומד מלכת בפרק הזמן שבין 3 ל-10 הדקות לאחר שהגז מוזרם דרך החרכים שבקירות, שנפערו במיוחד בשביל הטבח. אני מריחה ריח חריף, אני רואה את הגופות הלבנות העירומות ערומות אלו על אלו. ילדים, נשים, זקנים – תלים של בשר אדם. אלו שטיפסו הכי גבוה שרטו את התקרה חזק כל כך עד שהשאירו בה את ציפורניהם. הראשים של כולם מגולחים, אבל את העורפים הזניח התער, וכך נותרו עליהם כמה שערות סרבניות, כמו אניצי קש. רובם נכנעו בעיניים פקוחות, נעוצות בנקודה כלשהי בחלל. פסקו השיעולים, הגניחות, ההשתנקויות. נותרה רק דממת מוות.

אני לא זוכרת מה התאריך היום. אני מזדקפת, מתיישבת במיטה ומשעינה את הגב אל הקיר. אני שואלת את אפליקציית הזיהוי הקולי שבטלפון שלי איזה יום היום. קול נשי (קוראים לה סירי, היא נשמעת בלונדינית) משיב לי שהיום יום ראשון, 25 באפריל, ושהשעה עכשיו 02:30. אני אומרת לה, "סירי, אני פוחדת לישון." אבל היא מעמידה פנים שהיא לא מבינה. אני תוחבת את האוזניות הלבנות באוזני, One more time מתחיל להתנגן בווליום נמוך. זה עובד. אני אפילו יכולה לומר שהשיר הזה גורם לי לרצות לרקוד לאָטי בחדר – אני מצליחה לגרש מתוכי את החזיון ההוא לגמרי. אני מגבירה את הווליום. המונוטוניות של הקצב מצליחה להתגבר על הקול הפנימי שאומר לי שאני משלה את עצמי אם אני מאמינה שיום אחד אצליח לשכוח לחלוטין את הציקלון בי ואת העורפים שעליהם פסח התער. אני יכולה להצהיר בביטחון מוחלט שסבא שלי לא מת באושוויץ. זה אמור להספיק כדי שאפטר מהפוביה ממקלחות.

לפעמים יש לי מצב רוח רע, ואז אני מתפתה להפקיד את רגשותי בידי מכונה. אבל בינתיים, היכולות הרגשיות של המכונות לא מספקות: חסר בהן חום. ייתכן שהבעיה הזאת תיפתר בקרוב – אני מייחלת לפריצת דרך מדעית בעניין הרגש. אין לי מושג אם זה יכול לקרות, ובאותה מידה אין לי מושג אם היום שבו תהיה למדע יכולת לייצר מכונות שבאמת מסוגלות להרגיש לא יהיה גם יומה האחרון של האנושות (חוק הפעולה והתגובה). לדעתי, העולם שלנו נמצא במצב של שיווי משקל מושלם, ומנקודת המבט הזאת אפשר לומר שהוא יצירת מופת. רק החוסר הזה בחום – הייתי שמחה לו יכולתי לשפוך את לבי לפני מכונה בעלת רגשות.

אבל מה תגידו אם אטען שאולי החוסר הזה הוא המחיר שאנו משלמים על השמדת 14,000,000 בני אדם במשך 12 שנים, מהם 6,000,000 יהודים? למה לא להפליג בדמיון – בגז, בירי, בהרעבה – והכול בשיטתיות מאורגנת להפליא. בלי צל של ספק, התוצאה היא שלי עצמי לעולם לא יהיה קשר אמתי והדדי עם מכונה בעלת רגשות. היה צריך לבחור אם לבזוז את האנושות או ליצור מכונות בעלות רגשות, והבחירה נעשתה: לבזוז את האנושות. זוהי רק השערה, יש לי עוד רבות כאלה. ועם זאת, לפעמים אני בוכה למחשב שלי; אבל המחשב שלי, מן הסתם, אף פעם לא בוכה לי. הוא נדון להיות נעדר דמעות. אם כי, כשאני

חושבת על זה עכשיו – וזו ללא ספק תהייה תימהונית משהו – זה היה יכול להתאפשר אלמלא הגז שהציף את ריאותיהם של היהודים, של ההומוסקסואלים, של המשוגעים ושל עוד כל מיני כאלה. שימו לב ש-One more time הוא קטע שמולחן בצורה מושלמת, קטע שבו היעדר הרגש מגיע לרמות הגבוהות ביותר של שליטה.

כל החיים לפני; אין כל סיבה שאקבר תחת מפולת של מחשבות קודרות. ואף על פי כן אני ממשיכה בכך. אני אומרת לעצמי שאולי יום אחד אתעורר ואגלה ששכחתי את כולן. הכול אני שומעת: את המוזיקה, את צבע השמים, את טעם הקוקה קולה, את פניו של סבי (יש לי רק שני תצלומים שלו), את השנאה, את האהבה, את הזיכרונות שלי ואת המעט שלמדתי. למה אני פוחדת לישון? ובכן, מפני שליטון פירושו להסתכן בלאבד הכול. "אני עלולה להתעורר מחר והזיכרון שלי יהיה ריק" – המחשבה הזאת מרעילה אותי ערב-ערב, וערב-ערב אוזח אותי פחד שמרחיק את רגע השחרור מעולה הכבד של הערות ושל העייפות שמצטברת באותן שעות שאין להן סוף. מדי פעם בפעם אני חושבת שבעוד שנייה אני עלולה לאבד את הזיכרון. כי אם זה יכול לקרות למחשב, ברור שזה יכול לקרות גם לבן אדם.

כי אם אאבד פעם אחת, אאבד שוב ושוב. לאבד זו אמנות. אני יודעת את זה כמו שרק אלה שמאבדים יודעים: לאבד, כמו למצוא, זו מערבולת. העולם מאורגן להפליא, כבר אמרתי את זה, ואני אפילו מלאת הערצה לכך. והארגון הזה, נעדר הרחמים, הוא החוק היחידי שקיים בעולם שלנו, והוא יתקיים עד עולם.

*

אני פותחת את המחשב. אושוויץ נגמר. בצג שלי, ברקע, אני רואה פתאום את טיים סקוור בלילה, והתמונה הזאת מרצדת כמה שניות מול העיניים שלי. היא שואבת אותי לתוכה, ולרגע אחד אני שוכחת את כל מה שמטריד אותי. המחשב שלי בורר עבורי את מה שמתאים לזיכרון שלי, וזהו, אני מודה, אחד מפלאי הטכנולוגיה – וחוף מזה, זה קרה בדיוק בזמן. אי-אפשר לתאר עד כמה אני אוהבת אותו (מובן מאליו שיש בי גם חלק ששונא), הוא תמיד זמין בשבילי כשאני לבדי עם כל המחשבות המורבידיות שלי. כשרע לי, כשאני מתגעגעת, כשאני תולשת שערות מרוב בדידות – אני פותחת את המחשב שלי, שדולק ללא הפסקה, אני מתחברת לרשת, ועוד הרפתקה מתחילה.

אני אומרת את זה שוב: אני לא פוחדת בכלל מלשכוח את השמדת היהודים. ליתר דיוק, אני משתוקקת שכבר יעזבו אותי בשקט עם הסיפור הזה, שמישהו ימחק אותו מהחיים שלי פעם אחת ולתמיד, כי זה הסיכוי היחיד שלי לשרוד. אני לא מסוגלת לסבול את כל ההתמכרות הזאת של החברה שאני חיה בה; אני לא מסוגלת לסבול את מה שדוחפים לתוך המוח שלי, שמשתוקק לקצת רוח ותקווה. אני רוצה לחיות בעולם ללא אלימות, באיזון ובהרמוניה, כמו בשווייץ (שווייץ שבדמיון שלי). אני רוצה להאזין לדאפט פאנק בלי לחשוב על צנצנות מלאות בשיער נשים ולידן צנצנות מלאות בשיניים, בציפורניים ובעור של יהודים. בלי לחשוב על המתים האלה, שמגעילים אותי רק בגלל הסיבה הפשוטה: הם הושמדו. אלו חולדות, והם מתו כמו חולדות! אני רוצה לראות את זריחת השמש לפני שבע בבוקר כי אני אוהבת את האביב רק בגלל יופיין של שעות השחר; אני רוצה לטייל בפלאס דה וז' עד שהיום יפציע מתוך הלילה בלי שאף מחשבה זדונית תצליח לחצוץ ביניהם. עוד מעט אצא לראות את הזריחה. אחר כך אחזור ברגל עד רחוב אוטוויל ואשכב לישון בשקט.

אתם אפילו לא יודעים מי אני

נעים מאוד, קוראים לי אלמה, אני בת 20, 25. שמי האמתי הוא אלמה-דורותיאה, אבל מאז שהייתי נערה כולם קוראים לי אלמה, מפני שמאז שהייתי נערה אני מסתפקת באלמה כששואלים אותי, "איך קוראים לך?" ושומרת לעצמי את השאר. כשהייתי ילדה כולם קראו לי דורותיאה, אבל אני רוצה לשכוח לתמיד את הילדה שהייתי, כי אנחנו רוצים לשכוח את מה שקורע אותנו מבפנים. קראו לי איך שתמצאו. אתם מוזמנים להעניק לי שם.

*

נחזור לכבשים. יש כאלה שלא מסכימים עם המספרים. יש כאלה שסופרים מחדש את המתים. למספרים יש דרישות. הם תובעים דחיפות וקפדנות שיכולות להוציא משלוות הנפש גם את אותם המעטים שיש להם נטייה לדקדקנות. במילים אחרות, המספרים הופכים אותנו לבודדים. אני יודעת זאת מפני שאני רדופת מספרים. נראה לי שאני יכולה לומר שהנאצים סבלו מסוג של בדידות קיצונית, הבדידות החישובית, ועל הבדידות הזאת מונח היום העולם כולו, כמו על כר ענקי. הבדידות האדירה של המספרים היא הקרקע שעליה אנחנו גדלים. כמה הייתי שמחה לו יכולתי לברוח משם לפעמים, אפילו רק לכמה שעות. כמה הייתי רוצה לשכב לישון בלי לחשוב על תאריך או על מספר, אפילו רק לערב אחד ויחיד. כמה הייתי שמחה לחוש, ולו לזמן קצר, את טעמו של רגע כזה. הזיכרון שלי הסתובב לכיוון ההפוך, הוא הפסיק לקלוט את זמן ההווה – אני שוכחת כמעט הכול, ואז אני שוב זוכרת, ואז שוב שוכחת. הכול, חוץ מהקולות ומהמספרים, אלו שומרים בקנאות על מקומם. מישהו שאל אותי פעם אם סבא שלי מת באושוויץ, ואני השבתי, "לא, בבוכנוואלד." לפעמים אני משקרת, לא ברור לי למה. השעה 02:45, אני בבית שלי, ואני בודדה מפני שבלילות אני מתאמצת למצוא היגיון, אפילו היגיון כחוש ומעוות. דרוש לי רגע של שחרור שכלי, עלי לשחות בזרם של מחשבות ניטרליות או עמומות שיעיף אותי אל מחוץ למעגלים האלה. One more time שוב מתחיל להתנגן באוזניות שלי. אני חושבת על וריאציות גולדברג בביצועו של גלן גולד, על הקור שנושב מהן. האזנה למוזיקה יוצרת אצלי בדרך כלל אי-שקט; קטעים מוזיקליים נערמים בתוך הראש שלי כמו ערמה של גופות בתעלה כלשהי (אני משתמשת בהרבה מטאפורות), אמנם בלי הלכלוך והריקבון שנוסף מהן, אבל באותו הבלגן. לפני כמה דקות, בדיוק כשהמוזיקה של דאפט פאנק פרצה לי פתאום לתוך האוזניים, האזנתי לפרק השני בסונטה מספר 21 של שוברט. הרבה חובבי מוזיקה נאצים ודאי בכו בשעה ששמעו אותה. השינה לא מצליחה להגיע אלי. גם לא שום תחושה של עייפות. נדמה לי שאפילו יש לי כוח לצאת בחולצה קצרה אל הלילה הקר ולרוץ עד גדת הסן. אני יודעת שאני יכולה לעשות את זה, וזו סיבה מספיק טובה כדי שהרצון ייעלם. ייתכן גם שאתמוטט ואמות בפתאומיות בגלל הפעילות הספורטיבית הזאת, וזה סיכון שאני מעדיפה להימנע ממנו. סבי נולד ב-1912, באותה שנה כמו אווה בראון. ב-12 בדצמבר ולא ב-1 בינואר, זה התאריך שבו הוא נפטר. הוא נולד ב-12 בדצמבר 1912 בקראקוב שבפולין.

אני רוצה להתוודות בפניכם על הכול. אין לי מושג למה טענתי שסבא שלי מת במחנה. אמרתי, "לא, בבוכנוואלד." ושיקרת. אני אוכלת תפוח ומנסה להיזכר בשמות מחנות הריכוז ומחנות ההשמדה של הנאצים – חשוב מאוד שאזכור. אני מכירה את העיקריים שבהם, לפני כמה שנים למדתי את שמותיהם בעל פה בניסיון למצוא תשובות. נעזרתי במפה יפה מאוד של ויקיפדיה. במפתח היו רק שני סימנים: גולגולת מת שחורה למחנות ההשמדה, וגולגולת מת אדומה למחנות הריכוז; אותה גולגולת כמו שיש על חומרי ניקוי. למדתי אותם בעל פה לפי סדר האלף-בית, לא לפי המיקום הגיאוגרפי. ככה זה פשוט יותר ונקי אצלי במוח. לתפוח שלי יש 6 גרעינים. אני יורקת אותם. זה הרגל מגונה. אני מתחילה: אושוויץ 1, אושוויץ 2, אושוויץ 3 – אותם הכי קל לזכור – אורינגבורג, אסטרונוגן, באד זולצה, בלזץ, ברגן-בלזן, גרוס-רוזן, דורה, דפאו, הינרט, הרטוגנבוש, ואינארה, זקסנבורג, חלמנו, טרבלינקה, לובלין-מיידאנק, ליכטנבורג, מאוטהאוזן, מאל-טרוסטיץ, מורינגן, נאצוויילר-שטרטהוף, נוינגאמה, נידרהאגן-בלסבורג, סוביבור, פולסבוטל, פולסנבורג, קאוונס, קלוגה, רבנבורק, ריגה-

קייזרוולד. 32 מחנות שנבנו, שימשו וננטשו בתקופה של 8 שנים, מ-1937 עד 1945. 32 זה המספר שחקוק בזיכרון שלי. כואב לי להודות שהרשימה לא שלמה, כלומר לא מושלמת. האובססיה הזאת למספרים משעבדת אותי. לפעמים אני פוחדת שהיא תהרוג אותי. המילה "עבודה" מעסיקה אותי ללא הרף. גם המחנות עבדו. במשפחה שלי עבודה היא אחד הערכים החשובים ביותר. אני מאמינה שכך זה גם במשפחות האחרות. אני יודעת שאני מסתכנת בכך שביום מן הימים אשתגע או אתאבד. אני יודעת שאני צריכה לטפל בעצמי, אבל אני לא יודעת איך. ייתכן שאני לא יודעת דבר. העיניים שלי מתרכזות בנורה שמשתלשלת מתקרת חדרי. אני אומרת לעצמי, אולי אין שום היגיון בעולם והכול תוצר של מקריות חסרת חשיבות. אין שום היגיון. עוצמת האור מותירה את חותמה על העפעפיים שלי, לא משנה לאן אני מסתכלת, אני רואה רק נקודה לבנה. צחוק עצבני מרעיד את כל גופי. הנה מחשבה איומה ונוראה, ואף על פי כן היא קורצת לי. מבחינתי, העולם תמיד היה הגיוני, מפני שתמיד האמנתי במספרים. ההיגיון של המספרים הוא חסר רחמים. אני אוהבת את החומרה שלהם. אני מסכימה איתה. אני כורעת ברך לפניה. המספרים לעולם לא יוכלו לרמות אותי. במקרה הכי גרוע הם יכולים להפתיע אותי באופן לא כל כך נעים, אבל הם לעולם לא יכשלו במשימתם. הם תמיד, וללא לאות, יתאימו למה שמצופה מהם. "סבא שלך מת באושוויץ?" "לא, בבוכנוואלד." שיקרתי. מדוע? אני שונאת את השאלה הזאת. לא הייתה הלימה בין הטון ובין האובייקט.

"אני חוצה את המוות בכל יום." שמעתי את המשפט הזה בטלוויזיה, בלילה, לפני שבוע. אהבתי את המשפט הזה. אני מסתכלת בשעון היד שלי, השעה עכשיו 03:12. בכל יום השעון מפגר ב-5 דקות נוספות, מפני שהוא יוצר לפני 60 שנה, כשאדולף אייכמן עוד היה בחיים. לא מתחתי אותו כבר 48 שעות. זאת אומרת שהשעה האמתית עכשיו היא 03:22. אני שואלת את עצמי מהו הרגע המדויק שבו הפכו חיי לאיום מתמשך. אני יכולה לחשוב על שלוש אפשרויות: הראשונה היא שאולי ברגע מסוים חווייתי שינוי תפיסה קיצוני ובלתי צפוי. הרגע הזה התרחש בתאריך מסוים, בשעה מסוימת ובשנה מסוימת, אבל אני לא שמתי לב אליו ופשוט החמצתי אותו. האפשרות השנייה היא שקיעה מתמשכת שאי-אפשר לשייך אותה לרגע מסוים על ציר הזמן, אבל ניתן לחשב אותה באופן יחסי בין שתי נקודות בזמן (שאינן לי שמץ של מושג מהן) מתוך כ-20 השנים שבהן אני קיימת. האפשרות השלישית היא שחיי בשלמותם היו סיוט מרגע שהתחלתי לחיות אותם. האם יש טעם לנסח את הדבר בצורה כזאת? לא. צריך לדעת להיפרד לשלום מסוג כזה של מחשבות מיותרות שמרחיק אותי מהמטרה. אני משקרת אולי יותר ממה שנדמה לי, אבל אני לא יודעת עד כמה. הזיכרון שלי קרוע לאלף פיסות קטנות שמפוזרות בתוך הזמן. המשפחה שלי הסתירה ממני פרטים רבים. משפחות תמיד חרדות מפרטים. אילן היוחסין פתאום נראה להן פגום. מעלי יש שלושה רבעים ריקים. רק על חייו של סבי אני יודעת מעט, פשוט מפני שהוא היה גיבור – הגיבור של הבת שלו. הסיפורים שסיפרו לי על החיים של סבא נשמעים כמו אגדה, עם הרבה מספרים ופרטים. אני לא משלה את עצמי – ללא ספק שיקרו לי בקשר לעובדות, ושיקרו הרבה. אין לכך חשיבות. בכל מקרה, זו אינה בעיה וגם לא קושי. אין לעובדות חשיבות רבה בעיני. האמת היא לא סיפור של עובדות. האמת היא כל מה שהיא רוצה להיות.

כשאני מתוחה אני פותרת בראש כמה תרגילי חיבור, וזה מרגיע אותי. אני אוהבת כוס ביד הימנית. הכוס ריקה מפני שבבית שלי אין שום דבר שאפשר לשתות. כוס ריקה היא לחלוטין לא מושלמת, כלומר מטרידה. אני מכירה את המספר של חוסר השלמות, זה המספר 6. אני נתקפת יאוש. אני צמאה. אני חושבת על הרגעים הכי גרועים בילדות שלי, על הסחטנות שהפעיל אחי פעם, כשרציתי למזוג לעצמי כוס קוקה קולה. לפעמים החיים מלאי רעל. הזמן מואץ ונמתח. אני חוזרת למחשב שלי. עיני נעצרות בדף הבית של מנוע החיפוש הגדול בעולם. אני מהופנטת מהלובן שלו, מהטוהר שלו. הייתי בת שמונה. ישבתי על רצפת הפרקט והנחתי את הידיים על הברכיים. אחי אמר, "תקשיבי." הרגשתי שוב את הרעידות בגרון ואז

חזר קול קר חסר מין על. One more time. שוב התחיל השיר להתנגן באוזניות שלי, העיניים שלי היו נעוצות במסך, אני חושבת שהרגע שבו יצא האלבום דיסקברי היה הרגע החשוב ביותר בחיים שלי ובהיסטוריה. אין עוד שום דבר לאכול או לשתות. מי ברז מגעילים אותי. במשך כמה רגעים אני נשארת לשבת על כיסא שקוף ומניחה לעצמי להתמוטט מנטלית. אני שואלת את עצמי מה אני עומדת לעשות הלילה. בעצם השאלה היא, איך להגיע עד הבוקר? אני מסתובבת לכיוון הפסנתר השחור ומלא האבק שלי, שעומד בסמוך לקיר. המכסה נעול. המפתח אבד לי לפני כמה חודשים. יש לי בחילה. "אני משתוקקת לנגן בפסנתר, אני לא מנגנת בפסנתר, ולעולם לא אנגן בפסנתר. זה חונק אותי, לפעמים אפילו יותר מהזוועות. הנהר השחור של עברי נושא אותי על גלי השנים. אני לא מצליחה לברוח משם, פשוטו כמשמעו." – קראתי את זה פעם ברומן כלשהו, והעיניים שלי נבלמו בקטע הזה מפני שגם אני לא הצלחתי לצאת משם, מהוויתור על הפסנתר. גלן גולד מעולם לא ויתר, זו תכונה אמיצה שהוא יכול להתגאות בה. המוזיקה של דאפט פאנק פוסקת. זו של סבסטיאן מתחילה. האוזניים שלי בוערות. השמש תזרח בשעה 06:40. אור חלש יחדור אל חדרי. אני פותחת את החלון וידי מחליקה החוצה. לא כל כך קר בחוץ. הרחוב ריק, והשמים ריקים באותה מידה. אני סוגרת את החלון; מבטי נופל על סדק, אני מתבוננת בקיר הנסדק. הזיכרון שלי, המוח שלי, הזמן והעולם דומים לסדק הזה. זו לא הזיה. אדולף היטלר שנא סדקים, הוא היה מוודא שיצבעו את החדר מיד.

*

אני נמשכת לכל דבר דוחה. אני לא מבינה מדוע, אני רק יודעת שכך הדבר. יש לי כוס קולה למלא, זה כל מה שמעניין אותי כרגע. אני צריכה להתוודות שמאז ומעולם סירבתי לשתות מים. אני לא יכולה לסבול את הצלילות שלהם. עוד כילדה שתיתי רק קולה. כבר קרה פעם שלא שתיתי במשך 48 שעות מפני שלא הייתה קוקה קולה בבית. התעתוע של גוף מיושב הוא חוויה ייחודית. הראש מתנפח מרוב כאב, הפה מתייבש ונעשה חומצי, המבט מעוות את כל מה שהוא רואה. רואים נופים משונים, קווי מתאר שמתמזגים זה עם זה. אחר כך מתחיל להיות קר, ורועדים, ומתחילים לצחוק. במחנות, ההתייבשות שיחקה תפקיד מרכזי. עצירים מתו כי בלעו את הלשון, כי היו צמאים במידה קיצונית. הם היו צריכים לצמצם את צריכת המים עד כדי ייבוש הגוף, לרוקן אותו באופן מתמשך מכל חומר, עד הדמעה האחרונה. עם זאת, לצורך ניסויים שכוננו רפואיים, היו מים זמינים. טבלו את ה"סובייקטים" בתוך אמבטיות של מים קפואים. הדוקטור זיגמונד ראָשֶׁר כתב להימלר ב-5 באפריל 1942 דין וחשבון על הניסויים "הימיים" שבוצעו בדכאו. למדתי בעל פה את המשפטים האלה: "הסובייקטים שוקעו בתוך המים, עם כל ציודם, כולל כיסוי הראש. חגורת הצלה הבטיחה שיצופו. טמפרטורת המים נעה בין 2 ל-11 מעלות צלזיוס. במהלך הניסויים הראשונים יצאו המוח הקטן והעורף שוב ושוב מתוך המים. במהלך סדרות ניסויים נוספות שוקעו גם העורף והמוח הקטן. טמפרטורות של 26.5 מעלות ו-26.6 מעלות צלזיוס נמדדו בקיבה ובפי הטבעת בהתאמה, בעזרת מכשירים אלקטרוניים. לא נרשם מוות עד אשר קפאו לשד העצמות והמוח הקטן." היה לי סיוט שלא עזב אותי, שסבא שלי מת בתנאים כאלה; בגלל זה למדתי את המשפטים האלה, כדי שאם הוא חווה את זה, אוכל לשמור אותם בזיכרון באופן רציונלי. כדי לא לאפשר לדמיון שלי לסטות מהעובדות היבשות. יש לומר שנוכחות המספרים הקלה עלי את המלאכה הקשה.

אני מתיישבת על רצפת הפרקט ונשענת בגבי אל הספה. רגלי ניגפת בספר. על העטיפה מבטו הקפוא של טליראן. 1. אני פותחת את הספר בדף של ההקדשות. אני קוראת: "אלוהים (או השטן) נמצא בפרטים הקטנים." אני תוהה מה הוא בוחר בשנת 1940, וישי או לונדון? אני לא יודעת מהם הגבולות של מי שדם בית בורבון על ידיו. לא יותר משאני יודעת מהם הגבולות שלי. אי-אפשר להכחיש שמה שעושה לי רע זה היעדר גבולות. עוד ועוד חישובים. עוד ועוד מספרים. עוד ועוד תאריכים. עוד ועוד מוזיקה. עוד ועוד חלומות ביעותים.

עוד ועוד לילות לבנים. השעה עכשיו 04:12, הבוקר מתקרב, ואני אומרת לעצמי שבקרב מאוד המתים יהיו מאחורי. לפעמים אני מארגנת לעצמי מחשבות תמימות מתוך תקווה כלשהי. אני שונאת את החולשות שלי, אבל עוצמת את העיניים.

*

לפני זמן לא רב החלטתי להרשות לעצמי הכול. מי לא שמח לגלות ביום מן הימים ש-6,000,000 יהודים הושמדו בטווח זמן של 6 שנים? בואו נבהיר רגע את המושג לשמוח. אפשר לשמוח מזוועה, מתיעוב, מהפתעה, מעצבות, מזעם, מפחד, מחלחלה – אנחנו מדברים על יצר כלשהו. המספר 6,000,000 לא נתפס בשום פנים ואופן בהיגיון של בן אנוש בעל רגשות. המספר הזה נשאר על המפתן, הוא בלתי ניתן להשגה. בסופו של דבר יש רק שלוש אפשרויות: לשכוח את המספר הזה, לשנות את המספר הזה או להכחיש את המספר הזה. כך או כך, אני יכולה להוסיף לו את המספר 8, שמצביע על 8 מיליון נוספים, לא יהודים, שהושמדו על אדמת אירופה בין 1933 ל-1945. אני לא רוצה לעשות את זה. זאת עובדה. אבל למה? כי המספר 6,000,000 קשור לסיפור הפרטי שלי, זאת אומרת, לסיפורים של אבותי. המספר 6,000,000 נישא מעל המספר 8,000,000. זו שאלה של רגישות. גם אם אסרב להכיר בכך, לעולם אשאר רגישה ל-6,000,000. לא אמרתי בוודאות שלא אוכל לשנות את זה – זו אחת הסיבות לכך שעדיין לא תליתי את עצמי – אמרתי רק שאשאר רגישה. אני מודה בכאב שהמספר 8, בניגוד למספר 6 עם הקונוטציות השטניות שלו, יכול אולי להיות פשוט יותר – האם יש לכם דרך לדעת אם שיקרתי בעניין הזה? – אבל גשו לאינטרנט או פתחו ספר ללימוד היסטוריה, תמצאו 6,000,000 יהודים ולא תוכלו להתעלם מהמספר 6.

*

למען האמת, כשאני לא מצליחה להירדם, אני פותחת את גוגל-תמונות ומעיינת בתצלומים בשחור-לבן של קבוצות בייסבול מן העבר. אני קוראת את הכיתוב שליד תמונת הפנים וחושבת, הוא מת. כל מה שעלי לעשות כדי להבין שהגורל שלי נחרץ מזמן הוא להקליד בשורת החיפוש "vintage baseball team". כל מה שאני צריכה לעשות כדי להיזכר שיום אחד אמות – יש לי נטייה לשכוח את הפרט הזה – הוא לבצע חיפוש. זה גם מה שאני עושה כרגע. אני מקלידה "וינטאג' בייסבול טים", לוחצת על מקש אנטר, ובתוך כמה שניות אני רואה אותם. הם נהדרים, כולם. דגולים, נישאים, נצחיים, בלתי נשכחים.

אם אני רוצה ללכת עד הסוף, אני צריכה לוותר על מוסר מכל סוג שהוא. אין דבר מוסרי יותר מאנושיות, זה משפט שאני מייצעת לכם לקבל. אני מבחינתי מאמינה במספרים, הרי צריך להאמין במשהו (אין לנו ברירה). כן, התייחסתי אליהם כמו אל חולדות. איך יכולתי? אולי הייתי צריכה להצטער, אבל אני לא מסוגלת, מפני שאני לא חשה שום עצבות, אלא רק גועל. הבושה הזאת יכולה לגרום לי להקיא, כשאני חושבת על המתים האלה, המטונפים, המושפלים, אבל למרבה הפלא אני לא חשה בושה, אלא רק חרדה בלתי נשלטת, ולשמחתי, תרגילי החיבור תמיד מצליחים להרגיע אותי, וגם קבוצות הבייסבול שלי, ואם יש לי כוח, אז גם משחק שח קטן עם עצמי. אמרתי לעצמי, בשביל מה אני צריכה לבקר באושוויץ אם אני יכולה פשוט לבקר בבית מטבחיים? השעה עכשיו 04:32 ואני אפילו לא רעבה. אני יכולה להתקשר לחבר ולהציע לו לצאת לשתות משהו. אבל מי שמתקשה להירדם יודע עד כמה שינה היא דבר יקר; אני חוששת להעיר אנשים. ועוד יותר חוששת להעיר אותם ביום ראשון. אני מקשיבה פעם אחת אחרונה ל- One more time. הלילה אני לא נלאית מהם. ובכל אופן, בינינו, מוות ואהבה הן שתי המילים שהכי מפחידות אותי בעולם.

כל הר וגבע

•

הקפטן, אבינו

אוסטריה של ימי ילדותי הייתה נתונה במלחמה. במלחמת העולם הראשונה, שפרצה ב-1914, שירת אבינו, גאורג פון טראפ, כמפקד צוללת. הוא היה לא רק מפקד מבריק בצי האוסטרי, איש בעל חזון, אומץ ויישוב דעת יוצא מגדר הרגיל, אלא גם בעל ואב אוהב.

פאפא היה גבוה ומבנה גופו תמיר ובנוי לתלפיות, ומראהו היה מרשים מאוד. היו לו שיער כהה, שפם ועיניים חומות שהשליטו סמכותיות עדינה. טבעות האירוסים והנישואים שענד החמיאו לידי החזקות והנאות. פאפא התהלך בנינוחות ובזקיפות קומה, ותמיד היה קשוב ורגיש לסביבתו.

הוא נראה טוב בכל בגד שלבש, ובגדיו היו תמיד מסודרים, נקיים והולמים. אשר לצבע, הוא ביכר בדרך כלל גוני ירוק עדינים ורכים, והעדיף חליפות מצמר טוויד. מכנסיו הגיעו עד הברך, בהתאם לאופנת התקופה (בין השנים 1914-1925) ומשום כך נהגו הגברים לגרוב גרביים עד הברך בדוגמאות שונות, שאת שוליהם היו הופכים כדי להסתיר את הבריות. המקטורנים, החזיות והמכנסיים נתפרו כולם מאותו אריג ובאותו הצבע, ונוספו להם חולצה לבנה ועניבה להשלמת ההופעה. בקיץ היה פאפא לובש לְדֶרְהוֹן מסורתיים (מכנסיים קצרים עשויים עור), חולצה לבנה ומקטורן אפור מצמר קל שחפתיו ירוקים כהים וצווארונו זקוף. פאפא לבש גרבי ברך סרוגים גם בקיץ, ונעל נעלים חומות. בעיני הוא תמיד נראה נאה ביותר.

פאפא נהג בנו תמיד ברוך ובאהבה, היה מנומס לזרים וחבר אמתי לידידיו ולפקודיו. תמיד אפשר היה לסמוך עליו. הוא ניחן בהדרת כבוד טבעית, לא נתלה בדעתם של אחרים עליו וחי את חייו לפי צו מצפוני. הוא תמיד הפגין חברותיות כנה ומעולם לא היה עליו לומר לנו, "אני אוהב אותך". ידענו שהוא אוהב אותנו והוא ידע שאנחנו אוהבים אותו.

מעולם לא ראיתי את אבי מתבטל. כשנתקף עייפות היה משתרע על הספה שלו בספרייה ומנמנם קצרות. כשהיה מודאג או ביקש להרהר בדבר מה, נהג לצעוד אנה ואנה בחדר המגורים, אבל מעולם לא הכביד עלינו הילדים בדאגותיו האישיות. היו לו את מאמא וחברים טובים להיוועץ בהם. הוא היה בן האסכולה הישנה, שעל פיה לא נהגו אבות לדון עם ילדיהם בענייני כספים או בסוגיות אישיות. כאב למשפחה ברוכת ילדים התייחס פאפא למחויבויותיו המשפחתיות ברצינות.

גם למחויבויותיו הצבאיות התייחס בכובד ראש. אבינו היה גיבור הצי האוסטרי, ולא הראשון מבני המשפחה לשרת בו. סבינו, אוגוסט יוהן טראפ, שנולד בגרמניה אך הפך לאזרח אוסטרי, התגייס לצי האוסטרי והוצב בזארה, נמל אוסטרי קטן בחוף דלמטיה. פאפא סיפר לנו שסבא היה מפקד אוניית הצי האוסטרי - SMS*סעידה ופעם אחת, כשחצה את הים התיכון ממערב לאיטליה, איימה סערה עזה להטביע את כלי השיט על צוותו. בתמרונים מיומנים עלה בידו לנווט את האונייה לגדה חולית וכך הציל את אנשיו במו ידיו. בעבור מעשה גבורה זה הוענקו לו עיטור צלב הברזל מדרגה שלישית ותואר אבירות מטעם פרנץ יוזף הראשון, קיסר אוסטריה. מאותו היום, 18 בנובמבר 1876, כונה סבא אוגוסט יוהן ריטר פון טראפ.**

בנו, אבי גאורג, נולד בזארה ב-4 באפריל 1880. גאורג ירש את תואר האצולה של אביו ומאוחר יותר התגייס כמוהו לצי האוסטרי. כשפאפא היה ילד רך בשנים נפטר אביו ממחלת הטיפוס, ואמו, סבתי קדוויג ופֶלֶר פון טראפ, עברה עם שלושת ילדיה - הדא, גאורג וְרֶנֶר - לפֶזֶלָה.* סבתי הקפידה לשלוח את ילדיה לבית הספר היסודי הלותרני שם, בהתאם לאמונתה ולאמונת

בעלה. כאלמנת קצין קיבלה סבתי קצבה קטנה לכלכלתה ולכלכלת ילדיה. הסכום לא התיר אורח חיים ראוותני, אך הוא אפשר למשפחה לשרוד בתקופה שבה לא היה מקובל שאישה במעמדה של סבתי תחפש עבודה. באותם ימים נשים היו תלויות במידה רבה בירושה, בעיקר במקרה של אלמנה המטופלת בילדים קטנים. מאוחר יותר, כאשר מצאו בניה עבודה, הם תמכו בה כלכלית, אבל משכורתם לא אפשרה להם לשלוח הרבה לאמם.

כשהיה בן ארבע-עשרה החל גאורג פון טראפ את לימודיו באקדמיה הימית בפיומה*. לקראת תום תקופת האימונים המפרכת הוצב עם חבריו ללימודים על אוניית מפרש, ה-SMS הסעדה, ולהשלמת הכשרתם. מעניין כי גאורג הוצב על אונייה ששמה זהה לשם האונייה שעליה פיקד אביו בעבר. לאונייה לא היה יעד מוגדר - היא נועדה להפליג סביב העולם כשעל סיפונה צוערים שזה עתה סיימו את הכשרתם. האונייה הפליגה דרך תעלת סואץ ומשם מזרחה דרך האוקיינוס ההודי לאוסטרליה, שם התקבלה הסעדה || בזרועות פתוחות והצוערים והקצינים זכו לכבוד מלכים. הקיסר האוסטרי אף נעתר לבקשת קברניט האונייה להאריך את הביקור. בסיפוריו על המסע ציין פאפא את יופיים המיוחד של איי מרקז, שהרשימו אותו עד כדי כך שתמיד חלם לחזור אליהם.

אך מסעה של הסעדה || נקטע באבו. סימנים לאי-שקט ועוינות מצד "הבוקסרים", רבבות חסידי אגודה סינית סודית, כלפי מיסיונרים וזרים אחרים עוררו דאגה באומות המערב. אלו שלחו אוניות לסין כדי לפקח על המצב ולפקוח עין על הבוקסרים, שמא יחליטו לנקוט פעולות אלימות נגד שגרירויות ורבעים שבהם התגוררו בני המערב.* בשל מצב העניינים הרגיש קיבל קברניט הסעדה || ב-9 ביוני 1899 מברק המורה לאונייה לשוב הביתה על צוטה. באותה עת היא הפליגה צפונה לאורך חופי סין עד שנחאי.

מנמל ווסונג כתב הצוער פון טראפ לאמו שבפולה:

הידד, הרגע קיבלנו מברק המורה לנו לחזור הביתה! הסיפון מלא פרצופים שמחים. אנחנו חוזרים דרך הונג קונג, בטביה (כיום ג'קרטה, אינדונזיה), פורט מאהי (באיי סיישל), עֵדן ולאחר מכן בחזרה לפולה. קרוב לוודאי שנגיע לפולה לקראת אמצע או סוף אוקטובר. עד אז יהיה לך מועד מדויק יותר.

בנך הנאמן,

גאורג.

כשהגיע הצוער פון טראפ לפולה הוא לא הספיק לבלות זמן רב עם אמו. בתום חופשה קצרה הוא צורף לצוות הניווט של הספינה האוסטרית SMS זְנְטָה שיצאה למשימה מבצעית בסין, שם הלך מרד הבוקסרים והתעצם.* כך הזדמן לצוער פון טראפ ללמוד ניווט מיד ראשונה, בעבודה שכם אל שכם עם האנשים המנוסים ביותר בתחום.

ה-SMS זנטה הייתה אמורה להפליג עד נמל שנחאי. אחרי שעברה במיצרי פורמוזה נקלעה הספינה למים סוערים בסביבה שנחשבה מועדת לטייפונים. הזנטה כבר גברה על כמה סערות בדרך, אבל הפעם היה זה טייפון רב עוצמה שגליו השוצפים כבר בלעו כמה ספינות קיטור וג'ונקות סיניות. ואולם הספינה הקטנה שרדה את הסערה בנזק קל בלבד והגיעה לבסוף,

באיחור של שעות רבות, לשנחאי, שם התקבלה בתשואות של אנשי הספינות המערביות האחרות שכבר עגנו בנמל.

בעת שאני כותבת על חלק זה במסעו של אבי לסין עולה בדעתי שכפסע היה בינו ובין המוות כשניסה לעזור להציל את התושבים המערביים באזור ממוות בטוח. אם האל לא היה מושיט ידו אל הספינה הקטנה ומצילה ממי הטייפון הסוערים, לא היו משפחת טראפ, לא זמרי משפחת טראפ ולא "צלילי המוזיקה".

בשנחאי מילא קברניט הזנטה אחר ההוראות שהועברו לו דרך הקונסול האוסטרי, ומיד לאחר שסיים להעמיס פחם ואספקה המשיך צפונה במסלול שחצה את ים סין ואת הים הצהוב. בדרך הגיעו לאוזני קברניט הזנטה ואנשי צוותה ידיעות על מעשי זוועות המתרחשים באזור ננקינג, ומפקדי כלי השיט המערביים החליטו בעצה אחת להפליג לנמל טיינצין כדי להתקרב לפקינג. בדיוק כשהספינות הגיעו לשם פרצה מתקפה על רובע המערביים, וכוח בינלאומי שהורכב מחיילים ומלחים אנגלים, אמריקנים, צרפתים, גרמנים, איטלקים ואוסטרים הסתער על הבתים המבוצרים ושחרר את דייריהם בקרב פנים אל פנים עז. גאורג פון טראפ וחייליו לחמו בגבורה, והוא זכה בשל כך בעיטור אומץ ובקידום.

המראות שבהם נתקל פאפא במהלך הקרב היו כה איומים שהוא מעולם לא סיפר לנו עליהם. שנים אחר כך קראתי בעיתון דיווח על המאבק הזה (ה"נוֹיֶה אֵילוֹסְטְרִיֶטֶר וּוּכְנֶשְׂאוּ", מ-1 במאי 1960). בכתבה שכותרתה "לפני שישים שנה: מרד הבוקסרים" תוארו זוועות מלחמת הבוקסרים ומעשי הגבורה של גאורג פון טראפ ורעיו. המאמר התפרסם לאחר מותו של אבי, ביום שבו היה אמור לחגוג את יום הולדתו השמונים, ופירט את פעולות ההצלה שלו בזמן המרד.

פאפא סיפר לנו סיפור משעשע על מקרה שאירע בהרי סין, לשם נשלחה היחידה שלו לכמה ימי מנוחה. היה קר מאוד והם שוכנו באכסניה נטולת חימום. כדי שאורחיו יחושו בנוח, לפחות במהלך הלילה, סיפק להם בעל האכסניה בקבוקי מים חמים, שהונחו בקצות המיטות תחת השמיכות לפני שהאורחים פרשו לשנת הלילה. האכסניה לא הוארה בחשמל, והאורחים נשאו עמם עששיות.

בלילה הראשון, לאחר שכולם כבר שכבו לישון, נשמע קול מוזר מאחד החדרים. כמה אנשי צוות ניגשו בבהילות אל החדר הרועש. הם פתחו את הדלת, אווזים בידיהם עששיות, ומה ראו? אחד הקצינים הכה במיטתו במקל בטירוף תוך שעששית מתנוודדת התלויה מהתקרה נחבטת שוב ושוב בראשו.

הוא נכנס למיטה בחושך בלי לדעת שהוא עתיד למצוא "ידיד חמים" תחת השמיכות. כשהתמתח חשו רגליו בחומו של בקבוק המים, אך הוא חשב שזו חיה כלשהי, אולי עכברוש. הוא קפץ מהמיטה ותפס את מקל ההליכה שלו כדי לגרש את החיה הדמיונית ממיטתו. הוא ודאי הרגיש טיפשי למדי כשגילה שנבהל עד עמקי נשמתו מבקבוק מים חמים ואהיל!

בדרך חזרה מהמזרח עצרה הזנטה בארץ הקודש. פאפא זכה למדריך אישי, כומר פרנציסקני חביב שלקח אותו לסיור במקומות הקדושים והראה לו היכן לקנות מזכרות. בין היתר רכש פאפא כמה וכמה בקבוקי זכוכית שקופים מלאים במי הירדן, שעל צדם האחד הוטבעו המילים "מי הירדן" ומהצד השני הוטבע צלב. אולי תכנן כבר אז להקים משפחה גדולה וקיווה להטביל את ילדיו במים המיוחדים.

סמירנה (איזמיר) שבטורקיה, הייתה תחנה נוספת שבה עגנה הספינה והצוות זכה לרדת אל החוף. העיר נודעה בשטיחים שנטו בה בעבודת יד, ובעלי החנויות אהבו להשתעשע בהעמדת כישורי המיקוח של הלקוחות במבחן עד שהורד השטיח למחיר סביר. אינני יודעת כיצד הם

דירגו את פאפא, אבל הוא קנה בטורקיה כמה שטיחים מרהיבים שמאוחר יותר קישטו את ביתנו.

אחת המזכרות שהביא פאפא ממסעותיו לסיין ותמיד סקרנה אותי, הייתה לוח עץ שאותיות סיניות חרוטות בו. כשהופענו בהוואי בראשית שנות החמישים, פרופסור מאוניברסיטת הוואי תרגם למעני את המילים שעל הלוח. הייתה זו ברכה לבית בזו הלשון: "תבורך באלף ברכות".

כששבה הזנטה לפולה בתום שליחותה לסיין, זכה צוותה האמיץ לקבלת פנים חמה ביותר.

אחרי ההרפתקה הצבאית הראשונה שלו, המאורע החשוב הבא בחייו של פאפא היה נישואיו לאמי. אדווין גריי, חוקר אנגלי שעסק בצי הימי ובהמצאת הטורפדו, תיאר בספרו "כלי השטן"* חלק מהסיפור. הוא מציין שאבא פגש את אגתה וייטהד, נכדתו של ממציא הטורפדו האנגלי רוברט וייטהד, ונשא אותה לאישה.

ב-1908 נשלח גאורג פון טראפ מטעם הצי לפיומה כדי ללמוד מכלי ראשון בניית צוללות וטורפדו. בשנת 1909, עם השקתה של ה-U5, אחת הצוללות הראשונות שנבנתה במפעל וייטהד, נתבקשה אגתה וייטהד לערוך את הטקס. גאורג פון טראפ ניצב אז לצדה על הבמה מעוטרת הדגלים, ולא ידע כי הוא עתיד לפקד על אותה הצוללת ממש, וכי זו שהשיקה את כלי השיט תהפוך ביום מן הימים לרעייתו. הסיפור מתואר בפירוט בפרק הבא.

שנתיים אחר כך, ב-14 בינואר 1911, נישאו גאורג ואגתה, ואמו של גאורג, הדוויג ופלו פון טראפ, הצליחה להשתתף בחתונה למרות בריאותה הרופפת. היא מתה משחפת באוקטובר של אותה שנה, בגיל חמישים ושש. ורנר אחיו של גאורג כתב על כך לסבתו, אנגלין ולפר, ולדודתו מינה, וציין באותו המכתב את הולדת בנם בכורם של גאורג ואגתה, רופרט:

11 בנובמבר 1911

נונה ודודה מינה היקרות,

תודה לשתיכן מעומק לבי על המילים הטובות והאוהבות שכתבה לי דודה מינה.

מובן שהכרתן היטב את אימא, אך האם זכיתן להכירה כאם? האם ידעתם איזה גן עדן יצרה למעננו בילדותנו?

אני זוכר את אימא כאוהבת כל כך, טובה כל כך, כה מאירת פנים ורכה, ועם זאת כה חזקה וגאה. אך נפלאה מכול הייתה אהבתה, אהבתה אלינו הילדים. היא הקדישה לנו את חייה ואפילו את בריאותה. היא חייתה רק למעננו ולמען זכר אבינו. בענוותה שאינה יודעת גבול ובמסירות שלה היא כאילו אמרה, "כעת משפצחו ילדי בקריירות משלהם, מילאתי את חובתי. כעת אני רוצה לנוח ולהצטרף לאבא."

כעת היא עמו, ולהורינו יש בית קטן ושלו משלהם, והם משקיפים עלינו ממעל לשמרנו.

אימא האוהבת והמסכנה. דווקא כשילדיה יכולים סוף-סוף לדאוג לה היא הולכת מעמנו.

גאורג ודאי כתב לכן על ימיה האחרונים.

הייתי עמה עד עשרה ימים לפני מותה, אך אז נאלצתי לעזוב. כשנפרדנו לשלום ידענו שנינו שזו הפעם האחרונה.

אימא זכתה לשלווה ורוגע ברגעיה האחרונים. היא מתה בשנתה. לא יכולתי לאחל לה קץ אחר. כשחזרתי לשם היא שכבה בשקט ובשלווה, אוהבת כתמיד. ארשת פניה הנעימה נשמרה עד הרגע האחרון, עד שגאורג ואני סגרנו את הארון. היינו לבדנו באותם הרגעים.

כעת היא חופשייה סוף־סוף מסבלותיה ומדאגות החיים, אך היא ממשיכה לחיות בנו, וכמה טוב לדעת שנזכה ויִדְרָזֵיקָן [להתראות שוב]. יש בכך נחמה.

הייתי רוצה לבוא בשנה הבאה, אך שירותי הצבאי אינו ברור עדיין.

אני משער שאתן ודאי כבר יודעות שתינוק "הופיע" בביתנו של גאורג. אימא הייתה שמחה לראותו - היא הצטערה כל כך שכבר אין בכוחה לתפור משהו למענו, אך היא כן הצליחה לסרוג לו מעיל קטן.

כעת עולה על דעתי שאני לבד בערבים.

שאלוהים יברך אתכן. אני מודה לכן מקרב הלב ומברך אתכן,

נכדך ואחיינך הנאמן,

ורנר

הבית הגדול שנבנה בעבור משפחתו הצעירה של גאורג פון טראפ נודע בשם וילה טראפ. * הוא שכן מחוץ לפולה, שם הוצב פאפא, סמוך לחוף על גבעה בשם "מונטה פֶרְדִּיסו", הצופה אל נופו המרהיב של הים האדריאטי. הבית נבנה בסגנון אופייני לסביבה והיה גדול דיו לאכלס משפחה גדולה, אך ככל הנראה נגזר עליו שלא לשמש את משפחת פון טראפ זמן רב.

ב-1914, שנה אחרי בואי לעולם, פרצה מלחמת העולם הראשונה וכל אזור החוף פונה מתושביו. האזרחים נדרשו לעבור לאזור מוגן יותר במרכז הארץ. אמי ושני ילדיה - אחי רופרט ואני - הוזמנו לבית סבתנו באַרְלֵהוֹף עד תום המלחמה. הארלהוֹף, הבקתה של סבתנו שנוף הרים נשקף ממנה, שכנה על גדת אגם צֶלֶר שבאלפים האוסטריים.

פאפא קיבל לפיקודו את אחת הצוללות הראשונות של הצי האוסטרי. הצוללת הייתה עדיין בשלבי ניסוי אך הוכנסה לשירות בנוהל מזורז עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה. אדווין גר"י כותב בספרו כך:

עם תום תקופת מינויו של גאורג במפעל וייטהד, הוא נשלח לפקד על ספינת טורפדו 52, שם הפגין עד מהרה את יכולותיו המקצועיות. הקצונה הבכירה רחשה לו הערכה רבה וניכר היה שאם לא יתרחש משהו בלתי צפוי, עתיד הסגן הצעיר להגיע לעמדה גבוהה בצי הקיסרי. כדי לצבור ניסיון מינה אותו משרד האדמירל הראשי למפקד צוללת U5, כלי השיט שהשיקה אשתו לפני נישואיהם.

ניסיונו של פאפא על הסעידה II ובמשימת החילוץ של השגרירות האוסטרית בסין כנראה עורר בו רעב להרפתקאות, אך את הלהיטות לנטילת סיכונים מיתנו כושר השיפוט המצוין שלו ושיקול

דעתו יוצא הדופן. בלא שתי תכונות אלו לא היה פאפא מצליח בתפקידו כמפקד הצוללת שלו, ה-U5.

המהלך הנועז ביותר שביצע בתחילת המלחמה היה שיגור טורפדו תת-ימי אל ספינת הקרב הצרפתית "ליאון גמבטה" על רקע ליל ירח מלא. זו הייתה הזדמנות חד-פעמית והוא ניצל אותה והצליח להטביע את הספינה.

במקרה מסוים זה, שאירע ב-27 באפריל 1915, נטל גאורג פון טראפ סיכון כפול בביצוע תמרון שלא נכלל במסגרת התפקיד. אילו נכשל בכך אך היה מצליח לחזור בשלום - הוא היה עומד למשפט צבאי בעוון חריגה מהסמכות שהופקדה בידיו. אם היה נכשל ומושמד על ידי ספינת הקרב, היה מקפח את חייו וחיי אנשי הצוות שלו ומאבד את הצוללת.

התמרון אמנם לא היה נטול סיכונים, אך שיקול הדעת הרב שהתלווה לכל פעולה והאמון המלא שרחש הוא לצוות וצוותו לו - הפחיתו את מידת הסכנה. ה"לאון גמבטה" נבלעה בגלים בתוך תשע דקות. מיום טביעתה של ה"לאון גמבטה" נמנע האויב משלוח ספינות קרב נוספות לאותו אזור בים התיכון, מתוך הנחה שאוסטריה מצוידת בצי צוללות איכותי בהרבה מכפי שהיה לה. גאורג פון טראפ הפך בן לילה לגיבור הצי האוסטרי ולאיום עז בדמיונו של האויב. תמרון אמיץ זה בראשיתה של המלחמה זיכה אותו בצלב מריה תרזה, עיטור הגבורה הגבוה ביותר בצי האוסטרי, ונלווה לו התואר "ברון". מאוחר יותר העלה פאפא על הכתב את זיכרונותיו ממלחמת העולם הראשונה.*

כשהגיעו הבשורות על הישגיו יוצאי הדופן ליבשת, ראתה האוכלוסייה האזרחית בגאורג פון טראפ גיבור מלחמה. תלמידות מבתי ספר שלחו לו מכתבי תודה, והודפסו גלויות הנושאות את דיוקנו ואת תמונת הצוללת. הוא עצמו התקשה לשמוח בניצחון בשל המחשבה על המלחים והקצינים שנטרפו בים עם ספינתם. נחמתו היחידה הייתה בכך שעזר למדינתו להילחם על חייה.

כן, גאורג פון טראפ היה גיבור, אבל בשבילנו הוא היה פאפא שלנו. כשהיה מגיע הביתה לחופשה הוא חזר למשפחה שהתגאתה בו מאוד. אני זוכרת כמה התרגשנו באותם ימים. אני זוכרת באיזו תדירות הגיע הביתה, אבל אני יודעת שביקוריו היו תכופים למדי. השהות בצוללת הייתה מורטת עצבים במיוחד בשל הצפיפות, האדים והמחסור בחמצן, ומשום כך נצטוו הקצינים ואנשי הצוות לצאת לפרקי מנוחה תכופים ביבשה.

רופרט ואנוכי לא הבנו אז על מה בדיוק מתנהלת המלחמה, אבל הבנו שפאפא יוצא בספינה שיודעת לצלול מתחת למים כדי לירות באויב. הוא היה מטביע את ספינותיו של האויב ואז חוזר הביתה לראות אותנו. כשהיה מגיע לארלהוף היה פושט את מדי הצי ולובש בגדים אזרחיים. לאחר מנוחת לילה הגונה אהב פאפא לשחק עמנו. היינו נוקשים על דלתו בשעת בוקר מוקדמת ושרים שירים שהיינו ממצאים למענו.

לעתים קרובות הוא היה "הופך" לפיל ומניח לנו לרכוב על גבו, ולפעמים היה מספר לנו סיפורים שגרמו לנו לצחוק או להצטמרר בפחד - סיפורים פרי דמיונו על דרקונים, ענקים ושאר דברים מרגשים. פעם שאלתי אותו באמצע סיפור, "הסיפור הזה אמיתי?" והוא השיב בכנות, "לא, הוא אינו אמיתי." אני שאלתי, "אז למה אתה מספר לנו אותו?" ובאותו הרגע נגמר הסיפור. עבר זמן עד ששבתי לשמוע סיפורים מפיו.

בפעם אחרת שלף פאפא קופסת גפרורים מכיסו, הניח כמה גפרורים על השולחן, הצביע ואמר, "זו הצוללת שלי, ואלו ספינות האויב." אחר כך הסביר לנו על קרבות הים שלו. התקשינו להבין את הדברים לעומקם, אך הבנו שאבינו נתון בסכנה ועלול להיפגע במלחמה.

הנחנו לדמיון שלנו להתפרע. הכרחנו אותו לשכב על הספה הגדולה בחדר המגורים ובישרנו לו שיש לו פצע גדול בראש. אני הייתי האחות וחבשתי את הפצע במטפחתו הלבנה והגדולה,

ורופרט, הרופא, מדד לו דופק ורשם לו מנוחה במיטה. נראה שפאפא קיבל את הוראת הרופא בברכה, והוא נרדם מיד.

בבקרים נהגנו רופרט ואני לגשת אל דלתו ולנקוש עליה. אחרי ששמענו אותו אומר "הרין" (יבוא) היינו רצים פנימה, קופצים על מיטתו ואומרים, "בוקר טוב, פאפא." הוא היה מרים אותנו בזה אחר זה ומושיב אותנו על ברכיו כשרגליו פרושות קדימה, ואז מכופף אט-אט את הברכיים כדי ליצור הר, ואנחנו היינו מתרוממים לפסגה ומשם צונחים בפתאומיות לעמק. היינו מתרוממים כך באוויר פעם אחר פעם במשחק שלא נמאס עלינו מעולם. באווירה כזאת הצליח אבא לשכוח לרגע מהמלחמה ולהיות האב האוהב שהיה באמת.

ב"צילי המוזיקה" מוצג הקפטן כנוקשה, מרוחק ועיקש. במציאות היה הקפטן, אבינו, עדין, טוב לב ורגיש. מאמא לא יכולה הייתה למצוא לנו אב טוב יותר.

מאחורי מסכה

"היא כבר הגיעה?"

"לא, אמא, עוד לא."

"הלוואי שהכול היה כבר מאחורינו. אני נרגשת ומוטרדת רק מהמחשבה על כך. כרית לגב שלי, בלה."

גברת קובנטרי האומללה והנרגנת שקעה בכורסה באנחה עצבנית ובהבעה של קדושה מעונה, בעת שבתה היפה כרכרה סביבה בדאגה אוהבת.

"על מי הם מדברים, לוצ'ייה?" שאל הגבר הצעיר הנלאה שרבוץ על הספה ליד בת דודתו, אשר רכנה על מלאכת הרקמה שלה, וחיוך מאושר על פניה היהירות לרוב.

"האומנת החדשה, מיס מיור. לספר לך עליה?"

"לא, תודה. אני רוחש סלידה עמוקה לכל השבט הזה. לא פעם הודיתי לאל שיש לי רק אחות אחת, ומכיוון שהיא ילדת תפנוקים הצלחתי לחמוק מעונשן של אומנות במשך זמן רב כל כך."

"ואיך תתמודד עם זה עכשיו?" שאלה לוצ'ייה.

"אני אצא מהבית כשהיא תהיה בו."

"לא, אתה לא תצא. אתה עצלן מדי, ג'ראלד", קרא בחור צעיר ונמרץ ממנו, שעמד בגומחה והתגרה בכלביו.

"אני אתן לה שלושה ימי ניסיון; אם איווכח שהיא נסבלת – לא אטריד את עצמי, אבל אני משוכנע שהיא מעיקה, ואם אני צודק – אסתלק לי; אסתלק לכל מקום אחר, ובלבד שלא אתקל בה."

"בבקשה אל תדברו בצורה מדכאת כל כך, בחורים. אני חרדה מבואו של אדם זר מעל ומעבר לחרדה שלכם, אבל אסור להזניח את בלה; לכן החלטתי לאזור כוח ולשאת את נוכחותה של האישה הזאת, ולוצ'ייה הנחמדה אמרה שהיא תארח לה לחברה בערבים הבאים."

"אל תחששי, אמא. אני בטוחה שהיא נחמדה, ואין לי ספק שנסמח בנוכחותה אחרי שנתרגל אליה; משעמם כאן כל כך עכשיו. לידי סידני אמרה שהיא בחורה שקטה, מוכשרת ונעימה הזקוקה לבית, ושהיא תועיל לטיפשונת עלובה שכמוני, אז נסו לחבב אותה למעני."

"אני אנסה, יקירה, אבל האם לא מתחיל להיות מאוחר? אני מאוד מקווה שלא קרה משהו. האם ביקשת מהם לשלוח כרכרה שתאסוף אותה מהתחנה, ג'ראלד?"

"שכחתי מזה. אבל זה לא רחוק, לא יזיק לה ללכת", ענה ג'ראלד בלאות.

"הבנתי, זאת הייתה עצלנות, לא שכחה. זה מצער אותי מאוד; היא תחשוב שזאת גסות רוח להניח לה למצוא את דרכה בשעה מאוחרת כל כך. לך טפל בזה, נד."

"מאוחר מדי, בלה, הרכבת הגיעה מזמן. בפעם הבאה תני לי את ההוראות, אמא, ואני אוודא שהן יבוצעו", אמר אדוארד.

"נד בדיוק בגיל המתאים להשתטות בפני כל בחורה שנקרית בדרכו. כדאי שתשיחי על האומנת, לוצ'ייה, או שהיא תכשף אותו."

ג'ראלד לחש את הדברים בלגלוג, אבל אחיו שמע אותו וענה בצחוק ידידותי.

"הלוואי שהיה סיכוי שאתה תשתטה ככה, ידידי הקשיש. אם תיתן לי דוגמה טובה, אני מבטיח ללכת בדרכך. ובנוגע לאומנת, היא אישה, ויש להתייחס אליה בנימוס המקובל. עלי לציין שמעט חביבות יתרה לא תהיה שלא במקומה, מפני שהיא מסכנה זרהה."

"הנה נד טוב הלב והיקר שלי! אנחנו נעמוד לצדה של מיור הקטנה המסכנה, נכון?" בלה רצה אל אחיה ונעמדה על קצות האצבעות והתכוננה לנשיקה שלא היה יכול לדחות, כי השפתיים הוורדרדות שורבבו בהזמנה והעיניים הבורקות היו גדושות באהבת אחות.

"אני מקווה מאוד שהיא הגיעה, כי כשאני עושה מאמץ לפגוש מישהו אני שונאת להתאמץ לשווא. דייקנות היא מידה טובה, ואני יודעת שהאישה הזאת לא ניחנה בה, כי היא הבטיחה להיות כאן בשבע, ועכשיו כבר הרבה אחרי, פתחה ואמרה גברת קובנטרי בנימה פגועה.

לפני שהספיקה לשאוף אוויר לתלונה נוספת צלצל השעון שבע, וצלצל גם פעמון הדלת.

"הנה היא!" קראה בלה ופנתה אל הדלת בכוונה לקדם את פני הבאה.

אבל לוצ'ייה עיכבה אותה ואמרה בסמכותיות, "הישארי כאן, ילדונת. מתפקידה לבוא אלייך, לא את אליה."

"מיס מיור," הכריז המשרת, ודמות קטנה בגלימה שחורה עמדה בפתח. לרגע קט איש לא זע, ולאומנת היה זמן לראות ולהיראות לפני שנאמרה מילה. כולם הביטו בה, והיא זרקה בחבורת בני הבית מבט חומד שמשום מה הרשים אותם; אחר כך השפילה את עיניה ונכנסה בקידה קלה. אדוארד בא לקראתה וקידם את פניה בלבביות כנה אשר דבר לא יכול להרתיעה או לצננה.

"אמא, זו היא הגברת שציפית לה. מיס מיור, הרשי לי להתנצל על ההתרשלות הבוטה שגילינו, שלא שלחנו מישהו לאסוף אותך. הייתה טעות בקשר לכרכרה, או שבעצם הבחור העצלן שקיבל את ההוראה שכח אותה. בלה, בואי הנה."

"תודה, אין צורך להתנצל. לא ציפיתי שיאספו אותי." והאומנת התיישבה בענווה מבלי להרים את עיניה.

"אני שמחה לפגוש אותך. אפשר לקחת את חפציך?" שאלה בלה בביישנות-מה כשראתה שג'ראלד עדיין רובץ וצופה בחבורה הקטנה שלייד האח בהתעניינות עצלה, ושלוצ'ייה לא זזה כלל. גברת קובנטרי סקרה את מיס מיור שנית ואמרה:

"דייקת, מיס מיור, זה מוצא חן בעיני. אני נכה אומללה; אני מקווה שלייד סידני סיפרי לך על כך; לכן אחייניתי תפקח על השיעורים של מיס קובנטרי, ואת תפני אליה לקבלת הנחיות; היא יודעת מה רצוני. סלחי לי אם אשאל כמה שאלות, כי המכתב של לייד סידני היה קצר מאוד והשארתי הכול לשיפוטה."

"שאלי כל מה שאת רוצה, גברתי," ענה הקול הרך, העצוב.

"אני מבינה שאת סקוטית."

"כן, גברתי."

"האם הוריך חיים?"

"אין לי אף קרוב משפחה בעולם."

"אוי ואבוי לי, כל כך עצוב! את מוכנה לומר לי מה גילך?"

"תשע-עשרה." חיוך רפרף על שפתיה של מיס מיור בעת ששילבה את ידיה בהשלמה, שכן ניכר כי הדרישה והחקירה עומדת להיות ארוכה.

"כל כך צעירה! נדמה לי שלייד סידני ציינה עשרים וחמש. נכון, בלה?"

"לא, אמא, היא אמרה רק שככה נדמה לה. אל תשאלי שאלות כאלו בפני כולנו. זה לא נעים," לחשה בלה.

עיניה של מיס מיור נישאו לפתע ומבט חטוף ומכיר תודה קרן מהן לעברה של בלה. מיס מיור אמרה בשקט, "הלואי שהייתי בת שלושים, אבל מכיוון שאינני, אני עושה כמיטב יכולתי להיראות מבוגרת, להידמות למבוגרת."

מובן שכולם הביטו לעברה כעת, וכולם הרגישו צביטת חמלה למראה הנערה חיוורת הפנים בשמלה השחורה הפשוטה, נטולת העדיים, פרט לצלב כסף קטן על צווארה. היא הייתה קטנה, רזה ודהויה, ולה שיער בהיר, עיניים אפורות ותווי פנים חדים, יוצאי דופן, אבל מלאי הבעה. היה נראה שהדלות נתנה בה את אותותיה ושהכפור בחייה גבר על זוהר שמש. אבל משהו בקווי הפה הסגיר כוח, ובגווני המתחלפים של הקול הנמוך הצלול הייתה תערובת מסקרנת של שליטה ותחינה. היא לא הייתה אישה מושכת, ובכל זאת לא הייתה אישה רגילה; בעת שישבה שם – ידיה העדינות מונחות בחיקה, ראשה שחוח והבעה מרירה בפניה הכחושים – היא הייתה מעניינת הרבה יותר מנערה צוהלת ופורחת. בבת אחת נמלא לבה של בלה בחמימות כלפיה והיא קירבה את מושבה אליה, ואילו אדוארד חזר לכלביו כדי שנוכחותו לא תביך אותה.

"היית חולה, נדמה לי," המשיכה גברת קובנטרי, ובעיניה עובדה זו הייתה המעניינת ביותר מכל הדברים ששמעה על האומנת.

"כן, גברתי, יצאתי מבית החולים רק לפני שבוע."

"את בטוחה שלא מסוכן מדי להתחיל ללמד מוקדם כל כך?"

"אני לא יכולה לבזבז זמן, וכאן בכפר אשוב מהר לכוחותי, אם תואילי לקבל אותי."

"ואת כשירה ללמד מוזיקה, צרפתית וציור?"

"אני אשתדל להוכיח שכן."

"האם תואילי לנגן נעימה או שתיים? אוכל לשפוט על פי הסגנון שלך; בנעורי ניגנתי היטב."

מיס מיור קמה וחיפשה סביבה את כלי הנגינה. כשראתה אותו בקצה הנגדי של החדר ניגשה אליו, ובדרכה חלפה על פני ג'ראלד ולוצ'ייה כאילו אינה רואה אותם. בלה הלכה בעקבותיה, וכעבור רגע שכחה הכול בהערצה. מיס מיור ניגנה כמי שאוהבת מוזיקה ושלטה להפליא באומנותה. היא הקסימה את כולם כמו בלחש כשפים; אפילו ג'ראלד הבטלן התיישב להאזין, לוצ'ייה הניחה בצד את המחט, ונד, שצפה במעוף האצבעות הצנומות הלבנות, תהה כמה כוח ומיומנות הן אוצרות בתוכן.

"תשירי, בבקשה," הפצירה בלה כאשר הסתיימה הפתיחה המבריקה.

מיס מיור נענתה באותה צייתנות כנועה ופצחה בנעימה סקוטית פעוטה, מתוקה כל כך, עצובה כל כך, עד שעיני הנערה נמלאו דמעות וגברת קובנטרי חיפשה את אחת מממחטותיה הרבות. אבל לפתע פסקה המוזיקה, מכיוון שהזמרת החליקה מכיסאה אף שניסתה לשווא לתמוך בעצמה, וכעת שכבה לפני המאזינים המבועתים והיא לבנה ונוקשה כאילו פגע בה המוות. אדוארד נשא אותה, ציווה על אחיו לפנות את הספה והשכיב אותה שם, ואילו בלה שפשפה את ידיה ואמה צלצלה בפעמון למשרתת. לוצ'ייה הרטיבה את רקותיה של הנערה האומללה, וג'ראלד, במרץ נדיר, הביא כוס יין. במהרה רטטו שפתיה של מיס מיור, היא נאנחה ומלמלה ברכות במבטא סקוטי בולט, כאילו היא תועה בעבר, "ת'שארי אתי, אמא, רע לי ועצוב לי כאן לבד."

"קחי לגימה, זה יועיל לך, יקירתי," אמרה גברת קובנטרי, שהמילים הנוגות נגעו ללבה.

נראה שהקול הזר עורר אותה. היא התיישבה והביטה סביבה בתימהון קל, ואז התעשתה ואמרה בקול ובמבט מעוררי רחמים, "סלחו לי. הייתי על הרגליים כל היום, ומרוב להיטות להגיע לפגישה במועד שכחתי לאכול מהבוקר. אני מרגישה טוב יותר עכשיו; לסיים את השיר?"

"בשום פנים ואופן לא. בואי ושתי קצת תה," אמרה בלה במלוא החמלה והצער.

"מערכה ראשונה, ביצוע מצוין," לחש ג'ראלד לבת דודתו.

מיס מיור הייתה ממש לפנייהם, ונראתה כמי שמקשיבה להשגותיה של גברת קובנטרי בנוגע להתעלפויות; אבל היא שמעה, והביטה מעבר לכתפה במחווה דרמטית כשל השחקנית הנודעת ראשל. עיניה היו אפורות, אבל באותו רגע הן נראו שחורות והביעו רגש עז של כעס, גאווה והתרסה. חיוך מתגרה רפרף על פניה והיא קדה ואמרה בקולה החודר, "תודה. המערכה האחרונה תהיה טובה עוד יותר."

קובנטרי הצעיר היה אדם קר רוח ועצל; לעתים נדירות חש ברגש כלשהו, בתשוקה כלשהי, מהנה או לא; אבל כאשר הביט באומנת החדשה ושמע את טון קולה חווה ריגוש חדש, אמנם לא מוגדר, אך בכל זאת עז. הוא הסמיק, ובפעם הראשונה בחייו נראה מובך. לוצ'ייה שמה לב לכך ונשטפה בגל שנהא כלפי מיס מיור; כי במשך כל השנים שבילתה עם בן דודה, לשום מבט או מילה שלה לא היה כוח כזה. קובנטרי חזר לעצמו בן רגע, ולא נשאר זכר לשינוי החולף, פרט למבט מתעניין בעיניו החולמניות בדרך כלל, ולשמץ של כעס בקולו הלעגני.

"איזו מלודרמטית הגברת הצעירה! אני אסתלק מחר."

לוצ'ייה צחקה וחשה שביעות רצון רבה כשהלך לאטו להביא לה ספל תה מהשולחן אשר לידו התרחשה זה עתה סצנה קטנה. גברת קובנטרי שקעה שוב בכיסאה, מותשת מסערת ההתעלפות, ובלה טרחה סביבה. אדוארד, שהיה להוט להזין את האומנת החיוורת, ניסה להכין תה בגולמנות לאחר שתלה מבט מפציר בבת דודתו והיא העדיפה שלא להיענות לו. כאשר הפיל את קופסת התה והשמיע קריאת ייאוש, תפסה מיס מיור בזריזות את מקומה מאחורי המַחם ואמרה לאיש הצעיר בחיוך ובמבט ביישני, "הרשה לי להיכנס מיד לתפקידי ולהגיש לכולכם. יש לי שיטות משלי לתת לאנשים הרגשה נוחה. את הכף, בבקשה. אני יכולה להסתדר לבד לא רע, אם תאמר לי כיצד אוהבת אמך את התה שלה."

אדוארד קירב כיסא אל השולחן והתלוצץ על השלומיאליות שלו, בעת שמיס מיור השלימה את המשימה הפעוטה במיומנות ובחן שהיו תענוג לעיניים. לאחר שנתנה לו את ספלו המהביל, התעכב קובנטרי לשאול את אחיו שאלה או שתיים, במטרה לבחון אותה מקרוב. היא לא הייתה מקדישה לו תשומת לב רבה יותר אילו היה פסל, ובאמצע המשפט היחיד שהפנה אליה קמה להגיש את הסוכר לגברת קובנטרי, שהחן הביתי הצנוע של האומנת החדשה כבר כבש אותה כליל.

"יקירתי, את ממש אוצר; לא טעמתי תה כזה מאז מתה אליס, המשרתת האומללה שלי. כשבלה מכינה אותו הוא אף פעם לא טעים, ומיס לוצ'ייה תמיד שוכחת את השמנת. נראה שכל דבר שאת עושה – את עושה היטב; זה כל כך מפנק."

"אם כך, הרשי לי לעשות זאת עבורך תמיד. העונג יהיה כולו שלי, גבירתי." מיס מיור חזרה למקום מושבה, ומעט הצבע שעלה בלחייה היטיב עמה.

"אחי שאל אם סידני הצעיר היה בבית כשעזבת אותם," אמר אדוארד, מכיוון שג'ראלד לא טרח לחזור על השאלה.

מיס מיור נעצה את עיניה בקובנטרי, שפתיה רעדו קלות והיא ענתה, "לא, הוא עזב את הבית לפני כמה שבועות."

האיש הצעיר חזר אל בת דודתו, הטיל את עצמו לצדה ואמר, "אני לא אסתלק מחר, אחכה שיעברו שלושת הימים."

"למה?" דרשה לוצ'ייה לדעת.

הוא הנמיך את קולו ואמר במנוד ראש רב-משמעות לעבר האומנת, "מכיוון שאני משער שהיא המפתח לתעלומת סידני. הוא לא התנהג כהרגלו לאחרונה, ועכשיו הוא נעלם מבלי לומר מילה. אני די מחבב רומנים ממשיים, אם הם לא ארוכים מדי או קשים לקריאה."

"היא יפה לדעתך?"

"ממש לא, היא דגימה מזויפת להחריד של בנות השבט שלה."

"אז למה אתה משער שסידני התאהב בה?"

"הוא מוזר, הוא אוהב ריגושים ודברים כאלו."

"למה אתה מתכוון, ג'ראלד?"

"אם תגרמי למיור הזאת להביט בך כפי שהביטה בי, תביני. את רוצה עוד ספל, ינו?"

"כן, בבקשה." היא נהנתה כששירת אותה, מכיוון שלא שירת אף אישה אחרת מלבד אמו.

לפני שהספיק לקום לאטו ריחפה לעברם מיס מיור, ועל מגשה ספל נוסף; כשלוצ'ייה לקחה אותו במנוד ראש צונן, אמרה הנערה חרשית, "אני חושבת שמן הראוי שאגיד לך ששמיעתי חדה, ואני לא יכולה שלא לשמוע כל דבר שנאמר בחדר. למה שתאמרי עלי לא יהיו כל השלכות, אבל את עלולה לדבר על דברים שתעדיפי שלא אשמע; לכן אני מרשה לעצמי להזהיר אותך." והיא נעלמה חרש, בדיוק כפי שהופיעה.

"מה דעתך על זה?" לחש קובנטרי בשעה שבת דודתו ירבה והביטה בנערה בהבעה מוטרדת.

"לחשוב שמישהי מעיקה כמוה תסתובב בבית! אני מתחרטת מאוד שלחצתי להביא אותה, ומכיוון שאמך הוקסמה ממנה, יהיה קשה להיפטר ממנה," אמרה לוצ'ייה בנימה כעושה ומשועשעת בעת ובעונה אחת.

"ששש, היא שומעת כל מילה שלך. אני יודע זאת על פי הבעת פניה, כי נד מדבר על סוסים ואילו היא נראית מתנשאת כמו שאת נראית תמיד, וזה אומר הרבה. בחיי, זה נעשה מעניין."

"תקשיב, היא מדברת, אני רוצה לשמוע," לוצ'ייה הניחה את כף ידה על שפתיו של בן דודה. הוא נישק את כף היד והשתעשע בעצלתיים בהשחלת הטבעות הלוך ושוב על אצבעותיה הצנומות.

"הייתי כמה שנים בצרפת, גברתי, אבל חברתי מתה וחזרתי כדי להתלוות אל לידי סידני, עד ש... מיור עצרה לרגע, ואז הוסיפה באטיות, "עד שחליתי. זאת הייתה קדחת מידבקת, לכן הלכתי מיוזמתי לבית החולים; לא רציתי לסכן אותה."

"טוב מאוד, אבל האם את בטוחה שכבר אין סכנת הידבקות?" שאלה גברת קובנטרי בחרדה.

"כלל וכלל לא, אני מבטיחה לך. אני בריאה כבר זמן-מה, אבל לא עזבתי את בית החולים מפני שהעדפתי להישאר שם ולא לחזור אל גברת סידני."

"אני מקווה שלא רבתן; לא היו בעיות כלשהן?"

"לא רבנו, אבל... טוב, למה לא? זכותך לדעת, ואני לא אהפוך עניין פשוט לתעלומה מטופשת. מכיוון שרק משפחתך נוכחת כאן, אומר את האמת. רק בגלל האדון הצעיר לא חזרתי אליה. בבקשה אל תשאלו שאלות נוספות."

"אה, אני מבינה. התנהגות זהירה וראויה בהחלט, מיס מיור. לעולם לא ארמוז לכך שוב. תודה לך על הכנות. בלה, בבקשה היזהרי שלא להזכיר זאת באוזני חברות צעירות; נערות מרכלות ללא הרף, וליידי סידני תסבול מעל ומעבר אם ידברו בכך."

"אכן שכנות למופת מצד ליידי ס' לשלוח עלמה צעירה ומסוכנת לכאן, למקום שאפשר להפיל בו בפי שני ג'נטלמנים צעירים. מעניין למה היא לא החזיקה בסידיני לאחר שלכדה אותו," מלמל קובנטרי באוזני בת דודתו.

"כי היא רוחשת בוז עילאי לטיפש מדופלם." מיס מיור טפטפה את המילים כמעט היישר לתוך אוזנו כאשר התכופפה לקחת את צעיפה מפינת הספה.

"איך, לכל השדים, היא צצה פה פתאום?" פלט קובנטרי, ונראה כאילו חווה ריגוש נוסף. "אבל יש לה אופי; ובחיי, אני מרחם על סידני אם באמת ניסה לסנוור אותה, כי כנראה זכה בדחייה מפוארת."

"בוא נשחק ביליארד. הבטחת, ואני דורשת שתעמוד במילתך," אמרה לוצ'ייה וקמה בהחלטיות, מכיוון שלדידה של מיס בופור הפגין ג'ראלד עניין מופרז באישה אחרת.

"אני משרתך המסור ביותר, כתמיד. אמי היא אישה מקסימה, אבל התכנסויות הערב שלנו משעממות מדי לטעמי כאשר רק בני משפחתי נוכחים. לילה טוב, אמא." הוא לחץ את ידה של אמו, שהתגאתה בו וסגדה לו כמו לאליל, ובמנוד ראש כללי לכל האחרים הלך בעקבות בת דודתו.

"עכשיו, לאחר שהם הלכו, אנחנו יכולים להתרווח ולדבר בנחת, כי לא אכפת לי שנד כאן כמו שלא אכפת לי שהכלבים שלו כאן," אמרה בלה והתיישבה על ההדום של אמה.

"אני רק רוצה לומר, מיס מיור, שמעולם לא הייתה לבתי אומנת, והיא בפיגור ניכר ביחס לנערה בת שש-עשרה. אני רוצה שתבלי אתה בבקרים ותסגרי את הפער שלה מהר ככל האפשר. אחר הצהריים תלכי או תיסעי אתה, ובערבים תשבי עמנו כאן, אם תרצי, או שתבלי כרצונך. אנחנו מאוד שלוים ורגועים כשאנחנו בבית הכפר, כי אני לא יכולה לסבול יותר מדי חברה, וכשהבנים שלי רוצים לבלות הם נוסעים מכאן. מיס בופור מפקחת על המשרתים וממלאה את מקומי ככל האפשר. אני מאוד רגישה ונשארת בחדרי עד הערב, פרט להתאוורות בצהריים. אנחנו נבחן את ההתאמה בינו במשך חודש; אני מקווה שנסתדר בקלות ביחד."

"אני אעשה כמיטב יכולתי, גברתי."

איש לא היה מאמין שהקול המבויש וחסר החיים שהגה את המילים הללו היה אותו קול שהחריד את קובנטרי כמה דקות קודם לכן, או שהקלסטר החיזור והסבלני הזה יכול להתלקח בלהבה פתאומית. שכזאת כמו הקלסטר שהציץ מעבר לכתפה של מיס מיור כאשר השיבה לדברי המארח הצעיר שלה.

אדוארד חשב בינו לבין עצמו, אישה קטנה ומסכנה! היו לה חיים קשים. אנחנו ננסה להקל עליה כל עוד היא כאן. משימת החסד שלו החלה בשאלה אם היא עייפה. היא הודתה שאכן, היא עייפה, ובלה הובילה אותה לחדר מואר ונעים ונפרדה ממנה לאחר ברכה קצרה יפה ונשיקת לילה טוב.

כאשר נותרה לבדה, התנהגותה של מיס מיור הייתה מוזרה בתכלית. ראשית, היא אגרפה את ידיה וסיננה מבין שיניה בעוצמה יוקדת, "אם יש כוח לפיקחותה ולרצונה של אישה, אני לא אכשל שוב!" היא עמדה לרגע ללא תנועה, הבעה של בוז פראי כמעט על פניה, ואז טלטלה את ידיה המאוגרפות כאילו היא מאיימת על אויב בלתי נראה. לאחר מכן צחקה, משכה בכתפיה במחווה צרפתית אמתית ואמרה לעצמה בשקט, "כן, המערכה האחרונה תהיה טובה מהראשונה. אלוהים אדירים, אני כל כך עייפה ורעבה!"

היא כרעה על ברכיה לפני תיבת מסע קטנה שהכילה את כל רכושה בעולם. היא פתחה אותה, הוציאה מתוכה בקבוקון, וערבבה בכוס ליקר בוער, שכפי הנראה נהנתה ממנו הנאה מרובה; היא ישבה על השטיח והרהרה, ועיניה החדות בחנו כל פינה בחדר.

"לא רע! יהיה כאן כר פורה לעבודתי, וככל שהמשימה תהיה קשה יותר, כך אוהב אותה יותר. מרסי, חבר ותיק. אתה מכניס בי אומץ והעזה כששום דבר אחר לא מצליח. טוב, המסך ירד, אני יכולה להיות אני עצמי לכמה שעות, אם שחקניות יכולות להיות אי פעם הן עצמן."

היא המשיכה לשבת על הרצפה, התיירה והסירה את הצמות השופעות מראשה, ניגבה את הסומק מפניה והוציאה מפיה כמה שיניים בוהקות כפנינים. כשהשילה מעליה את שמלתה הופיעה כפי שהיא באמת – אישה כחושה, בלויה ומדוכדכת, בת שלושים לפחות. המהפך היה מופלא, אבל מרבית ההסוואה הייתה בהבעה שעטתה על פניה, ולא באמנות ההתחפשות או בהתקשטות המזויפת. כעת הייתה לבדה, ותווי פניה שבו להבעתם הטבעית: תשושה, נוקשה ומרה. היא הייתה פעם אישה מלבבת, שמחה, תמימה ועדינה, אבל דבר מכל זה לא נותר באישה העגומה שרכנה שם והייתה שקועה בהרהורים על עוולות, אבדות או אכזבות שהחשיכו את חייה. היא ישבה שם במשך שעה, מדי פעם שיחקה בהיסח הדעת בתלתלים הדלילים שנתלו סביב פניה, מדי פעם קירבה את הכוס לשפתיה, כאילו חימם המשקה הצורב את דמה הקר; ופעם אחת גילתה למחצה את שדיה והביטה במבט מבועת בפצע שהגליד זה מקרוב. לבסוף קמה וזחלה למיטה כמי שנשחקה מרוב תשישות וייסורי נפש.

"את יודעת שזקנה אחת נשדדה כאן בסביבה?" אומרת קרלה ומניחה לקוקו השחור הארוך שלה להתפתל על אחת מכתפיה. "טוב, האמת שזה קרה בווימות", אבל זה יכול היה לקרות גם כאן. את מבינה, חייבים להיזהר ממש. מצאו אותה עם חצי פרצוף מרוסק."

המילים האחרונות נאמרו בלחש, אבל אין לי בעיית שמיעה. הלוואי שקרלה לא הייתה מספרת לי את הדברים האלה; הם מעוררים בי תחושת אי-נוחות שנשארת זמן רב לאחר שכבתי את הסיפורים עצמם. אני מצטמררת ומביטה אל מחוץ לחלון. אני לא מצליחה להיזכר באיזה כיוון נמצאת וימות'. ציפור חולפת על פני.

"יש לי מספיק ביצים?"

"המון, אין צורך שתצאי היום."

היא מרימה את קלסר המטפלות, מהנהנת לעברי, שומרת על קשר עין עד שאני מהנהנת אליה בחזרה. אני מרגישה כאילו אני עדיין בבית הספר. לפני רגע היה לי משהו בראש, סיפור, אבל רצף העלילה אבד לי. לפני שנים רבות... כך זה התחיל? לפני שנים רבות, במעבה יער אפל, התגוררה אישה זקנה, זקנה מאוד, ושמה מוד. אני לא מצליחה להיזכר בהמשך. משהו על כך שהיא מחכה לבת שלה שתבוא לבקר. אולי. חבל שאני לא גרה בבקתה קטנה ונחמדה ביער אפל, זה יכול היה למצוא חן בעיני. והנכדה שלי הייתה יכולה להביא לי סלסילה עם אוכל.

חבטה נשמעת במקום כלשהו בבית והעיניים שלי מתרוצצות בחוסר מנוחה על פני חדר האורחים, יש פה חיה, כזאת שלובשים בחוץ, היא מונחת על מסעד הספה. היא שייכת לקרלה. היא אף פעם לא תולה אותה במקום, כנראה כדי לא לשכוח אותה. אני לא מצליחה שלא לנעוץ בה מבט, כי אני בטוחה שבעוד רגע היא תזוז, תחמוק לפינה או תבלע אותי ותתיישב כאן במקומי, וקייטי תצטרך לומר משהו על העיניים הגדולות, על השיניים הגדולות שלה.

"כמה קופסאות של שימורי אפרסקים!" צועקת קרלה מהמטבח. קרלה המטפלת. כך קוראים להן, "מטפלות". "את מוכרחה להפסיק לקנות אוכל", היא קוראת שוב. אני שומעת את קופסאות הפח חורצות את משטח הפורמייקה. "יש לך כאן מספיק אוכל לגדוד."

מספיק אוכל. אין דבר כזה מספיק אוכל. ממילא הרוב נעלם, ואני לא מצליחה למצוא אותו אחרי הקנייה. אין לי מושג מי אוכל את כל זה. הבת שלי בדיוק אותו דבר. "מספיק עם השימורים, אימא", היא אומרת, ונוברת בארונות שלי בכל הזדמנות. נדמה לי שהיא מאכילה מישהו. חצי מהדברים נעלמים אתה כשהיא הולכת הביתה, ואז היא מתפלאת למה אני צריכה שוב לצאת לקניות. בכל מקרה, זה לא שנשארו לי יותר מדי הנאות בחיים.

"זה לא שנשארו לי יותר מדי הנאות", אני אומרת ומזדקפת בכיסא כדי שקולי יגיע עד למטבח. עטיפות מבריקות ומקומטות של שוקולדים מפוזרות לרגלי הכיסא. הן מתגלגלות ליד הכריות ואני מסלקת אותן בהינף יד. פטריק בעלי נהג לנזוף בי כשאכלתי ממתקים. אכלתי המון ממתקים בבית. נחמד לאכול סוכרייה חמוצה או עוגייה כשמתחשק. במרכזייה לא הרשו לאכול דברים כאלה – אף אחד לא מעוניין לשוחח עם מרכזנית שמדברת בפה מלא. אבל הוא אמר שזה יהרוס לי את השיניים. תמיד חשדתי שמה שבאמת מטריד אותו הוא הגזרה שלי. התפשרנו על סוכריות מנטה ואני עדיין אוהבת אותן, אבל עכשיו אין אף אחד שימנע ממני לאכול חבילה שלמה של סוכריות טופי אם יתחשק לי. ואני אפילו יכולה להתחיל כבר בבוקר. עכשיו בוקר. אני יודעת כי השמש מאירה את השולחן של הציפור. היא זורחת על השולחן של הציפור בבוקר ועל עץ האורן בערב. יש לי יום שלם לעבור לפני שהאור יגיע לעץ הזה.

קרלה נכנסת בכריעה חלקית לחדר האורחים, אוספת עטיפות מסביב לרגלי. "לא ידעתי שאת כאן, יקירתי", אני אומרת.

"הכנתי לך ארוחת צהריים." היא מסירה מעליה כפפות פלסטיק. "שמתי במקרר ויש על זה פתק. עכשיו עשרים לעשר, תנסי לא לאכול את זה עד שתים-עשרה, טוב?"

היא מדברת אלי כאילו אני ממהרת לבלוס הכול ברגע שהיא יוצאת. "יש לי מספיק ביצים?" אני שואלת, ומרגישה רעבה פתאום.

"בלי סוף," אומרת קרלה ושומטת את קלסר המטפלות על השולחן. "אני זזה. הלן תבוא אחר כך, טוב? להתראות."

הדלת הקדמית נטרקת ואני שומעת את קרלה נועלת אחריה. נועלת אותי בפנים. אני צופה בה מהחלון ורואה אותה גוררת רגליים לאורך השביל. על המדים שלה היא לובשת מעיל ששולי הכובע שלו מעוטרים בפרווה. מטפלת בלבוש זאב.

כשהייתי ילדה אהבתי להישאר לבד בבית, לאכול דברים מהמזווה וללבוש את הבגדים היפים ביותר שלי, לשמוע מוזיקה בגרמופון ולשכב על הרצפה. היום אני מעדיפה חברה. האור נשאר דלוק והמטבח נראה כמו תפאורה על במה ריקה. אני נכנסת לסדר את הארונות שלי ובודקת מה קרלה השאירה לי לצהריים. מתעוררת בי ציפייה קטנה שמישהו יכנס, אימא שלי ובידיה הקניות או אבא בידיים עמוסות פיש אנד צ'יפס, ויאמר משהו דרמטי, כמו בהצגות בתיאטרון פייר. אבא יאמר: "אחותך נעלמה," ואז יישמע קול של תוף או חצוצרה או משהו כזה, ואימא תאמר: "ולעולם לא תשוב עוד," וכולנו נבהה זה בזה לטובת הקהל. אני שולפת צלחת מהמקרר ומדמיינת איזו שורה אני אקבל. פתק מוצמד לצלחת: ארוחת צהריים למוד, לאכול אחרי 12:00. אני מסירה את הניילון הנצמד. כריך גבינה ועגבנייה.

כשאני מסיימת לאכול, אני חוזרת לחדר האורחים. שקט כאן כל כך; אפילו השעון לא מתקתק בקול רם. אבל הוא מראה לי מה השעה ואני צופה במחוגים נעים לאטם במעגל מעל מכסה הכיריים. נשארו לי שעות רבות למלא היום ובשלב מסוים אני צריכה להדליק את הטלוויזיה. משדרים תכנית ראיונות. שני אנשים על ספה אחת רוכנים לעבר מישהי שיושבת על הספה ממול. הם מחייכים ומהנהנים, ואז בדרך כלל, זאת שיושבת על הספה לבדה מתחילה לבכות. אני לא מצליחה להבין על מה כל הסיפור. אחר כך יש תכנית שבה אנשים רצים מבית לבית ומחפשים דברים למכור. מהדברים המכוערים האלה, שהם גם יקרים להפליא.

לפני כמה שנים הייתי נגעלת מעצמי – לצפות בטלוויזיה באמצע היום! אבל מה עוד נשאר לי לעשות? אני קוראת לפעמים, אבל עלילות הספרים כבר לא הגיוניות ואני אף פעם לא זוכרת איפה הפסקת את הקריאה. אז אני יכולה לבשל ביצה קשה. אני יכולה לאכול ביצה קשה. ואני יכולה לצפות בטלוויזיה. אחר כך סתם אשב ואחכה; לקרלה, להלן, לאלזבת.

אליזבת היא החברה היחידה שנשארה לי; השאר נמצאים בבתי אבות או בבתי קברות. אליזבת היא אוהדת מושבעת של כל התכניות האלה שבהן מתרוצצים ממקום למקום ומוכרים דברים, וביום מן הימים היא חולמת למצוא אוצר שאיש לא הבחין בו. היא קונה כל מיני צלחות ואגרסלים מזויעים מעמותות צדקה ומתפללת להון שייפול בחלקה. לפעמים גם אני קונה לה דברים, כלי חרסינה צעקניים כאלה, זה הפך למעין משחק – מי תמצא את הכלי המכוער ביותר בחנות יד שנייה של אוקספס. ילדותי למדי, אבל הגעתי למסקנה שרק כשאני נמצאת בחברתה של אליזבת ושתינו צוחקות, אני מרגישה שאני אני.

עולה על דעתי שהיה משהו שהייתי צריכה לזכור בנוגע לאלזבת. אולי היא רצתה שאביא לה משהו. ביצה קשה, או קצת שוקולד. הבן הזה שלה מחזיק אותה בתנאי רעב. אפילו על סכיני גילוח לעצמו הוא לא מוכן להוציא כסף. אליזבת אומרת שהעור שלו מחוספס מרוב גילוח והיא חוששת שהוא ישפך לעצמו את הגרון. לפעמים אני מקווה שזה בדיוק מה שיקרה. קמצן כזה. אם לא הייתי קופצת אליה לפעמים עם קצת אוכל, היא הייתה מתפגרת מזמן. אני רואה כאן פתק שאומר לי לא לצאת, אבל אני לא מבינה למה. אף אחד לא ימות אם אקפוץ לרגע לחנות.

אני כותבת את הרשימה לפני שאני לובשת את המעיל, מוצאת את הכובע והמפתחות, בודקת שיש לי את המפתחות בכיס הנכון ואז מוודאת שוב כשאני ליד הדלת הקדמית. יש כתמים לבנים לאורך המדרכה במקומות שבהם נדרסו חלזונות במהלך הלילה. ברחוב הזה נערמים תמיד מאות קרבנות

לאחר ערב גשום. אבל אני תוהה מה יוצר את הסימנים האלה, איזה איבר של החלזונות הופך את הכתם ללבן כל כך?

"אל תחוויר, חילזון יקיר," אני אומרת ורוכנת ככל שאני מעזה כדי להביט מקרוב. אני לא זוכרת את מקור השורה הזאת, אבל ייתכן שהיא מדברת בדיוק על זה. אני מוכרחה לנסות לזכור לבדוק את זה כשאגיע הביתה.

החנות לא רחוקה, אבל עד שאני מגיעה אליה אני כבר עייפה, ומשום מה פונה שוב לרחוב הלא נכון, מה שאומר שאני צריכה לעשות סיבוב בחזרה לאורך הרחוב. אני מרגישה כמו שהרגשתי בסוף המלחמה. לעתים קרובות הלכתי לאיבוד בדרכי העירה, בין בתים שהופצצו עד עפר וחללים שנפערו פתאום וכבישים שנחסמו בלבנים ובאבנים וברהיטים שבורים.

המכולת של קארו קטנה, עמוסה בדברים שאני לא צריכה. הלוואי שהיו מזיזים את כל השורות האלה של פחיות הבירה כדי לפנות מקום למשהו מועיל. אבל הן תמיד היו שם, מאז שהייתי ילדה. רק את השלט הם החליפו לפני כמה שנים. כתוב עליו "קוקה קולה" והשם "קארו" דחוס מתחת כאילו נזכרו להוסיף אותו ברגע האחרון. אני קוראת את השלט לעצמי כשאני נכנסת פנימה, ואז, כשאני עומדת לצד מדף של קופסאות, אני קוראת בקול רם את רשימת הקניות שלי. קורנפלקס וגרנולה, מה שזה לא יהיה.

"ביצים. חלב – סימן שאלה – שוקולד." אני מסובבת את חתיכת הנייר כדי שהאור ייפול עליה. יש ריח קרטוני נעים בחנות וזה כמו להיות במזווה בבית. "ביצים, חלב, שוקולד. ביצים, חלב, שוקולד." אני אומרת את המילים, אבל לא מצליחה להיזכר איך נראים הדברים האלה. האם ייתכן שהם נמצאים בקופסאות כאן מולי? אני ממשיכה למלמל חרש את הרשימה ומשוטטת ברחבי החנות, אך המילים מתחילות לאבד משמעות ונשמעות כמו חידה או שיר. כתוב לי גם "קישואים", אבל אני לא חושבת שמוכרים אותם כאן.

"אפשר לעזור, גברת הורשם?"

רג' נשען על הדלפק והסוודר האפור שלו נסרך על הסוכריות שבמכל הפלסטיק, משאיר עליהן פלומות למזכרת. הוא צופה בי מסתובבת בחנות. נודניק חטטן. אני לא מבינה על מה הוא משגיח. אז יצאתי פעם אחת החוצה עם משהו ביד. אז מה? זו הייתה בסך הכול חסה ארוזה. ואולי זו הייתה צנצנת של ריבת אוכמניות? כבר שכחתי. בכל מקרה הוא קיבל את זה בחזרה, לא? הלן החזירה את זה לחנות ונגמר הסיפור. כאילו שאצלו אין טעויות – הרבה פעמים במהלך השנים קרה שלא היה לו עודף עבורי. הוא מנהל את החנות הזאת כבר עשרות שנים, והגיע הזמן שיצא לפנסיה. אבל אימא שלו המשיכה לעבוד עד גיל תשעים, אז כנראה יש לו עוד זמן. שמחתי כשהזקנה הזאת פרשה סוף-סוף. היא הייתה מקניטה אותי בכל פעם שנכנסתי כי כשהייתי נערה ביקשתי ממנה לקבל עבורי מכתב. כתבתי לרוצח ולא רציתי שהתשובה שלו תגיע אלי הביתה, ובמקום השם האמתי שלי כתבתי שם של כוכבת קולנוע. התשובה מעולם לא הגיעה, אבל אימא של רג' חשבה שאני מצפה למכתב אהבה ונהגה לצחוק על זה עוד תקופה ארוכה אחרי שהתחתנתי.

בשביל מה באתי? המדפים העמוסים מזעיפים אלי פנים כשאני מקיפה אותם סחור-סחור, וכיסוי הלינולאום הכחול-לבן המטונף והסדוק נועץ בי מבט. הסל שלי ריק אבל נדמה לי שאני כאן כבר לא מעט זמן; רג' משגיח עלי. אני מושיטה יד לעבר משהו: הוא כבד משחשבתי, והיד שלי נמשכת מטה מכובד המשקל. זו קופסת שימורי אפרסקים. טוב מאוד. אני מכניסה עוד כמה קופסאות לסל שלי, תוחבת את ידי דרך הידיות עד המרפק. רצועות המתכת הדקות שבקצות המדפים מתחככות בירכי בדרכי לקופה.

"את בטוחה שזה מה שאת מחפשת?" שואל רג'. "פשוט אתמול קנית המון שימורי אפרסקים."

אני משפילה מבט אל הסל. האומנם? האם באמת קניתי את אותם הדברים אתמול? הוא משתעל ואני מבחינה בזיק משועשע שניצת בעיניו.

"בטוחה לחלוטין, תודה," אני אומרת בקול נחוש. "מותר לי לקנות שימורי אפרסקים, אם מתחשק לי."

הוא מרים גבה ומתחיל להקליד את המחירים בקופה. אני שומרת על ראש מורם וצופה בו מכניס את קופסאות השימורים לדבר הזה מפלסטיק, נו, הדבר הזה שסוחבים בו, אבל הלחיים שלי מתלהטות. בשביל מה באמת באתי? אני ממששת בכיס שלי ומוצאת חתיכת נייר כחולה שעליה מופיע בכתב ידי: ביצים. חלב? שוקולד. אני לוקחת חטיף שוקולד ומכניסה לסל, שלפחות יהיה לי משהו מהרשימה. אבל אני לא יכולה להחזיר עכשיו את האפרסקים, רג' יצחק עלי. אני משלמת על שקית השימורים שלי ומקרקשת אתם יחד במורד הרחוב. ההליכה אטית, כי הסל כבד וכואב לי בכתף ומאחורי הברך. אני זוכרת שפעם הבתים היו חולפים על פני במהירות כשהלכתי, כמעט בריצה, הביתה וממנו. אימא הייתה שואלת אותי אחר כך מה ראיתי, אם שכנים מסוימים היו בחוץ, מה חשבתי על הגדר החדשה של מישהו. מעולם לא שמתי לב; הכול חלף על פני במהירות הבזק. היום יש לי המון זמן להסתכל על הכול אבל אין לי למי לספר מה ראיתי.

לפעמים, כשאני עושה סדר או מפנה דברים, אני מוצאת תמונות מימי נעורי, ותמיד נדהמת לראות את הכול בשחור-לבן. נדמה לי שהנכדה שלי חושבת שהעור שלנו היה באמת אפור, שהשיער היה כהה ושתמיד הצטלמנו בצל. אבל אני זוכרת שהעיר הייתה בהירה עד כדי סנוור כשהייתי ילדה. אני זוכרת את הצבע הכחול העמוק של השמים ואת הירוק הכהה של עצי האורן המפלחים אותם, את האדום הבוהק של בתי הלבנים המקומיים ואת המרבד הכתום של מחטי האורן תחת רגלינו. היום – אף שאני משוכנעת שהשמים עדיין כחולים לפעמים, שרוב הבתים עומדים על תילם, ושהעצים ממשיכים להשיר מחטים – היום, נדמה שהצבעים דהו, כאילו אני מתגוררת בתוך תמונה ישנה.

כשאני מגיעה הביתה השעון המעורר מצלצל. לפעמים אני מכוונת אותו כתזכורת לתור לרופא. אני שומטת את השקית בפנים ליד דלת הכניסה ומכבה את הצלצל. אני לא מצליחה להיזכר מה הוא צריך להזכיר לי הפעם; אני לא רואה שום רמז. אולי מישהו מגיע.

"מתוון הדירות כבר פה?" קוראת הלן וקולה מקוטע בשל חריקת המפתח שלה בדלת הכניסה. "הוא היה אמור להגיע בשתיים-עשרה. הוא הגיע?"

"אני לא יודעת," אני אומרת. "מה השעה עכשיו?"

היא לא עונה. אני שומעת את פסיעותיה המגושמות במסדרון.

"אימא!" היא אומרת. "מאיפה הגיעו כל קופסאות השימורים האלה? כמה קופסאות אפרסקים מחורבנות את צריכה?"

אני אומרת לה שאין לי מושג כמה. אני אומרת לה שקרלה בטח קנתה אותן. אני מספרת לה שהייתי כל היום בבית ואז אני מביטה בשעון ותוהה איך הצלחתי לשרוד עד עכשיו. הלן מגיעה לחדר האורחים, הבל פיה קריר ונעים, ואני שוב ילדה, במיטתי החמה, ולרגע אחד פניה הקפואות של אחותי נצמדות ללחיי, ולחישותיה מלטפות את פני כשהיא מספרת לי על אולם הפביליון ועל הריקודים והחיילים. סוקי תמיד הייתה קפואה כששבה הביתה מנשף, אפילו בקיץ. גם הלן קפואה בדרך כלל, מרוב הזמן שהיא מבזבזת על חפירות בגינות של אחרים.

היא מרימה שקית פלסטיק. "למה שקרלה תשאיר קופסאות של שימורי אפרסקים במסדרון?" היא לא מנמיכה את קולה אף ששתינו נמצאות באותו החדר, והיא מרימה את השקית מהרצפה. "את חייבת להפסיק לצאת לקניות. כבר אמרתי לך שאני יכולה להביא לך כל מה שאת צריכה. אני באה כל יום."

אני בטוחה שאני לא רואה אותה בתדירות כזאת, אבל אין לי כוונה להתווכח. זרועותיה נשמטות ואני רואה את השקית מסתובבת כמעצור לרגלה.

"את מבטיחה? לא תצאי שוב לקנות אוכל?"

"למה שאבטיח דבר כזה? כבר אמרתי לך, קרלה בטח הביאה אותם. ובכל מקרה, מותר לי לקנות שימורי אפרסקים, אם מתחשק לי." המשפט הזה מצלצל מוכר, אבל אני לא זוכרת למה. "אם הייתי רוצה לגדל קישואים," אני אומרת ומפנה את רשימת הקניות לאור, "איפה הכי כדאי לי לשתול אותם?"

הלן נאנחת ויוצאת מהחדר ולפתע אני מגלה שקמתי ואני הולכת בעקבותיה. אני נעצרת במסדרון: קול נהמה בוקע ממקום כלשהו. אני לא מבינה מה זה, אני לא מצליחה להבין מה מקור הרעש. אבל

אני בקושי שומעת אותו כשאני במטבח. הכול נקי מאוד כאן, הצלחות שלי על מייבש הכלים, למרות שלא נראה לי שהנחתי אותן שם, והסכין והמזלג שאני אוהבת להשתמש בהם שטופים. אני פותחת ארון, ושתי חתיכות נייר מתעופפות ארצה. באחת יש מתכון לרוטב לבן ובשנייה מופיע שמה של הלן ומספר מתחתיו. אני מוציאה מהמגירה גליל של סרט הדבקה, סרט הדבקה ארוך, כדי להדביק אותם שוב למקום. אולי אכין רוטב לבן היום. אחרי שאשתה כוס תה.

אני מדליקה את הקומקום. אני יודעת מהו השקע הנכון, כי מישהו הדביק עליו תווית "קומקום". אני מוציאה ספלים וחלב, ושקית תה מצנצנת שכתוב עליה "תה". יש פתק ליד הכיור: קפה עוזר לזיכרון. הפתק הזה הוא בכתב ידי. אני לוקחת את הספל לחדר האורחים, ונעצרת בכניסה. אני שומעת טרטור בראש. או שאולי זה מגיע מלמעלה. אני מתחילה לטפס במדרגות, אבל לא מצליחה לעלות בלי לאחוז בשני המעקים ולכן אני חוזרת ומשאירה את כוס התה שלי על המדף במסדרון. זה לא ייקח לי יותר מדקה.

החדר שלי שטוף שמש למדי, ושקט כאן, פרט לנהמה במקום כלשהו בבית. אני טורקת את הדלת ומתיישבת ליד שולחן האיפור שלי, סמוך לחלון. פיסות תכשיטים מפוזרות פה ושם בין המפיות וכלי החרסיה; אני לא עונדת תכשיטים עכשיו, פרט לטבעת הנישואים שלי כמובן. מעולם לא היה עלי להגדיל או להקטין אותה, כבר יותר מחמישים שנה. הטבעת התואמת של פטריק נראתה כאילו שקעה בתוך העור כך שפרק האצבע בלט מעליה; הוא סירב לחתוך אותה והיא לא זזה ממקומה, לא משנה בכמה חמאה שימנתי אותה. הוא נהג לומר שהעובדה שהטבעת מחוברת אליו כך מוכיחה כמה הנישואים שלנו חזקים. אני אמרתי שהדבר מוכיח שהוא לא מטפל בעצמו כראוי. פטריק אמר לי שעדיף שאדאג לטבעת שלי, שהייתה רפויה מדי על האצבע הדקיקה שלי, אבל היא התאימה לי בדיוק ומעולם לא אבדה.

למרות זאת, הלן אומרת שאני מאבדת את התכשיטים שלי ולכן היא וקייטי לקחו את רוב התכשיטים היקרים לעצמן כדי "לשמור אותם במקום בטוח". לא אכפת לי. לפחות הם נשארים במשפחה, וממילא אף אחד מהם לא שווה הון עתק. הדבר היקר ביותר שהיה לי הוא תליון זהב בצורת הראש של המלכה נפרטיטי שפטריק הביא ממצרים.

אני תוחבת את ידי לתוך צמיד פלסטיק משמים ומתבוננת במראה. ההשתקפות שלי הולמת בי בכל פעם מחדש. מעולם לא האמנתי שאזדקן, ובהחלט לא כך. העור סביב עיני וגשר אפי התקמט באורח לא צפוי. הוא משווה לי מראה של לטאה. אני בקושי מצליחה לזכור איך נראו הפנים שלי פעם, פרט להבזקים: ילדה עגולת לחיים מול המראה מוציאה את הרולים בפעם הראשונה, עלמה חיוורת בפארק ומביטה למטה אל הנהר הירוק, אם עייפה בשיער סתור, פונה למחצה מהחלון הכהה של הרכבת ומנסה להפריד בין ילדיה המתקוטטים. בזיכרונותי אני תמיד זועפת, אין פלא שהמצח שלי התקמט כך. לאמי היה עור חלק בגוון אפרסק-שמנת עד ליום מותה, אף שהייתה לה סיבה טובה להיות מקומטת יותר מרוב האנשים. אולי מפני שהיא מעולם לא התאפרה; כך אומרים על נזירות, לא?

אני גם לא מתאפרת בימים אלה, ומעולם לא מרחתי שפתון, אף פעם לא אהבתי שפתונים. הבהורות במרכזייה הקניטו אותי בגלל זה, ובצעירותי ניסיתי מדי פעם, הייתי שואלת מחברה או משתמשת במתנה שקיבלתי לחג המולד, אבל לא יכולתי לסבול את זה ליותר מכמה דקות. יש לי במגירה שפתון שקיבלתי מהלן או מקייטי ואני מוציאה אותו עכשיו, מסובבת את הבסיס ומורחת בקפידה, רוכנת קרוב למראה, מוודאת שכלום לא יגיע לשיניים. תמיד רואים את הזקנות האלה עם השיניים המוכתמות והעפעפיים השחורים כמו פיח והסומק שמרוח להן על הפנים, הגבות שלהן מצוירות גבוה מדי. אני מעדיפה למות מאשר להיות אחת מהן. אני מצמידה את שפתי. הן יפות ומבריקות, אבל קצת סדוקות, ואני די צמאה. הגיע הזמן שאכין לעצמי כוס תה.

אני מחזירה את השפתון למגירה ומחליקה מחרוזת פנינים ארוכה סביב ראשי לפני שאני קמה. אלה לא פנינים אמיתיות, כמובן. כשאני פותחת את הדלת שלי, אני שומעת שאגה. אין לי מושג מה זה. הקול הולך ומתגבר ככל שאני יורדת במדרגות. אני עוצרת במדרגה התחתונה, אבל איני רואה דבר. אני מביטה אל חדר האורחים. השאגה מתחזקת. אני תוהה אם זה רק בראש שלי, אם משהו משתחרר שם. הרעש מתעצם ומהדהד. ואז הוא נפסק.

"הנה. סיימתי לשאוב לך אבק." הן עומדת בדלת חדר האוכל, מלפפת את החוט סביב שואב האבק. פיה מתקל לחיך. "את יוצאת לאיזה מקום?" היא שואלת.

"לא, אני אומרת. "לא נראה לי."

"אז בשביל מה הפנינים? ממש התגנדרת."

"באמת?" אני מניחה את היד על עצם הבריא. אני עונדת מחרוזת פנינים ומשהו על מפרק ידי, ואני מרגישה טעם של שפתון. שפתון, עם ריח שעווה מצחין וסמיכות מחניקה. אני מוחה את פי בגב כף ידי, אבל זה סתם נמרח ומחמיר את המצב, אז אני מתחילה לשפשף את פני, למשוך את שרוול הסוודר שלי ואני משתמשת בו כמו מטלית, יורקת עליו ומשפשפת כאילו אני אימא וילד מטונף בעת ובעונה אחת. עוברות כמה דקות עד שאני מרגישה שוב נקייה, ואני מגלה שהלן צפתה בי כל הזמן.

"תני לי את הסוודר שלך," היא אומרת. "עדיף שאזרוק אותו לכביסה." היא שואלת אם אני רוצה לשתות משהו.

"כן, בוודאי," אני אומרת ומסירה את הצמר מעל עורי, וצונחת אל הכיסא. "אני נורא צמאה."

"אין פלא," הן אומרת ופונה לצאת מהחדר. "הייתה שורה של כוסות תה קרות על המדף שבמסדרון."

אני אומרת שאין לי מושג איך הן הגיעו לשם, אבל לא נראה לי שהיא שומעת אותי, כי היא כבר נעלמה למטבח, ובכל מקרה אני רוכנת ונוברת בתיק היד שלי. היו לי פעם עוגיות שעורה בתוך התיק. זה היה אתמול? אכלתי אותן? אני מוציאה מסרק ואת הארנק שלי וכמה ממחטות נייר מקומטות. אני לא מוצאת עוגיות, אבל יש פתק באחד הכיסים שבתיק: לא לקנות יותר שימורי אפרסקים. אני לא אומרת מילה להלן. במקום זאת, אני מניחה אותו תחת הפתק עם התאריך של היום. המטפלת שלי משאירה לי פתק כזה כל יום. ככה אני יודעת שהיום יום חמישי. בדרך כלל אני מבקרת את חברתי אליזבת בימי חמישי, אבל כנראה לא קבענו השבוע. היא לא התקשרה. הייתי רושמת את זה אם היא הייתה מתקשרת. הייתי רושמת מה היא אמרה או משהו כזה. הייתי רושמת באיזו שעה עלי ללכת לפגוש אותה. אני רושמת הכול.

חתיכות נייר מפוזרות בכל רחבי הבית, צבורות בערמות או דבוקות למשטחים שונים. שרבוטים של רשימות קניות ומתכונים, מספרי טלפון ותורים, פתקים על דברים שכבר קרו. זיכרון הנייר שלי. זה אמור למנוע ממני לשכוח דברים. אבל הבת שלי אומרת לי שאני מאבדת את הפתקים. גם את זה רשמתי. ובכל זאת, אם אליזבת הייתה מתקשרת, היה לי פתק. לא יכול להיות שאיבדתי את כל הפתקים. אני רושמת דברים שוב ושוב. לא יכול להיות שכולם נפלו מהשולחן ומהשיש ומהמראה. ואז אני מוצאת את חתיכת הנייר תחובה בשרוול שלי: לא שמעתי אף מילה מאליזבת. באחד הצדדים מופיע תאריך שעבר מזמן. יש לי תחושה איומה שמהו קרה לה. זה יכול להיות כל דבר. נדמה לי שאמרו אתמול משהו בחדשות. משהו על קשישה. משהו לא נעים. ועכשיו אליזבת נעלמה. מה אם שדדו אותה והשאירו אותה למות? ואולי היא נפלה ולא הצליחה להגיע לטלפון? אני חושבת עליה, שרועה על רצפת חדר האורחים שלה, לא מצליחה לקום, עדיין מקווה שאיזה אוצר יתן מתוך השטיח.

"אולי דיברת אתה ואת לא זוכרת, אימא. אולי זה מה שקרה?" הן מגישה לי כוס תה. שכחתי שהיא כאן.

היא מתכופפת לנשק אותי על הראש. אני מרגישה את שפתייה מבעד לשיער הדליל הצומח על הקרקפת שלי. היא מדיפה ריח של צמח תבלין. אולי רוזמרין. היא כנראה שתלה קצת. לאות זיכרון.

"כי הרי שכחת שיצאנו בשבת, נכון?"

אני מאזנת את הספל על מסעד הכיסא ומחזיקה אותו בידי. אני לא מרימה את עיני כשהיא מתחילה לצאת. היא כנראה צודקת. אני לא זוכרת כלום משבת, אבל אני גם לא זוכרת שאני לא זוכרת. אני מתנשמת בכבדות מעצם המחשבה. החללים האלה מטרידים. מטרידים ממש. איך יכול להיות שאני לא זוכרת את שבת שעברה? לבי מחסיר פעימה ואני מרגישה פרץ של מבוכה, פחד. שבת שעברה. האם אני זוכרת בכלל מה קרה אתמול?

"אז אולי כן דיברת עם אליזבת."

אני מהנהנת ולוגמת מהתה, וכבר מאבדת את רצף השיחה. "את כנראה צודקת." אני לא בטוחה עם מה הסכמתי, אבל אני אוהבת את תחושת הנפילה לתוך החשכה, סופה של חרדת הניסיון להיזכר. הלן מחייכת. האם יש בחיוך שלה רמז לניצחון?

"טוב. אני חייבת ללכת."

הלן תמיד חייבת ללכת. אני צופה בה מבעד לחלון הקדמי ורואה אותה נכנסת למכונית ונוסעת. אני אף פעם לא מצליחה לזכור שהיא מגיעה. אולי כדאי שארשום את זה. אבל חתיכות הנייר האלה על השולחן ליד הכיסא שלי, מערכת הזיכרון הזאת, היא לא מושלמת. רבים כל כך מהפתקים כבר ישנים, לא רלוונטיים עוד, והכול מתערבב לי. ונדמה שאפילו החדשים אינם מכילים את המידע הנכון. יש כאן פתק שהכיתוב עליו עדיין מבריק: לא שמעתי אף מילה מאליזבת. אני מלטפת את המילים באצבעותי, מורחת אותן קצת. האומנם? כנראה כתבתי אותן ממש עכשיו. אני מושיטה יד לטלפון. לחצן מספר ארבע זה אליזבת. הטלפון מצלצל ומצלצל. אני רושמת פתק.

שקשוק המפתחות

על המדרכה, בפעם הראשונה שיצאתי מהכלא, לא הצלחתי להתחיל ללכת מיד. נעמדתי שם, כמה דקות, בלא נייע. אמרתי לעצמי שאם ארצה, אוכל ללכת שמאלה, או ימינה, או אפילו ישר, ואיש לא יוכל למחות. אמרתי לעצמי גם שאם רק ארצה, אוכל ללכת לשתות בירה, כוס ריקארד, או קפוצ'ינו בבית קפה כלשהו, או פשוט לחזור הביתה ולהתקלח, פעם, פעמיים, שלוש פעמים, כמה פעמים שיתחשק לי. באותו רגע הבנתי שעד כה חייתי בחדוות חירות שטרם עמדתי על היקפה ועל השלכותיה הפשוטות ביותר, שלא לדבר על הממד המדויק והיומיומי שלה.

הסוהר הראשי קבע אילו ספרים יוכלו האסירים להזמין. הספר הסעודה העירומה מעולם לא נכנס בשערי בית הכלא: כותרת הספר עוררה בו חשד שמדובר בספר חתרני. יום אחד הוא הודה בפניי שהוא אינו קורא. הוא מעדיף ציד ו"מוזיקה קלאסית", בעיקר של שטראוס.

מהרגע שראה אותי, אמר לי ניקולא ד' שיום אחד הוא ימצא אותי בחוץ וישפך את "הגרונ הקטן והיפה" שלי. ואז הוא צחק, צחק ארוכות. לאחר מכן, במשך שנתיים, אילפנו זה את זה. הוא רצח שלוש נשים באופן שהתקשורת המקומית הגדירה כ"מחריד במיוחד", ואין ספק שכך זה היה. הוא ביקש ממני ללא הרף שאסייע לו להשיג עבודות שיפוצים: "אני אבוא אליך הביתה, אני אטפל לך בהכול, אני יודע לעשות הכול...". ה"הכול" הזה שעשע אותי או הפחיד אותי, תלוי מתי.

לכלא היה ריח, ריח שהיה תערובת של אדי זיעה מהבילים, הבל פיהם של מאות גברים הנדחקים זה אל זה, גברים שהותר להם להתקלח רק פעם אחת או פעמיים בשבוע. גם צחנת ביטול, ששלטו בה השום, שומן החזיר המטוגן והכרוב. תבשילים קרים שהגיעו לתאים על גבי עגלות אלומיניום, נדחפות על ידי אסירים, שכינו אותן "המסטינגים".

אין זה נכון לומר שסוהר "שומר על בית כלא": לא צריך לשמור על בתי הכלא, לא הם צריכים שמירה. נכון יותר לומר שסוהר "שומר על בני אדם", ההגדרה הזאת קרובה יותר למציאות. "שומר על בני אדם", איזה מקצוע משונה.

יום אחד, פגשתי ברחוב אסיר משוחרר ותיק. היינו נבוכים והתקשינו לשוחח, אף ששם שוחחנו בטבעיות. ואז, לבסוף, כשנפרדתי ממנו לשלום, הוא לחש: "בפעם הבאה, אני מעדיף שלא תפנה אליי, שתעמיד פנים שאינך רואה אותי. בבקשה. אני לא רוצה לחשוב על זה יותר."

המכתב שהאסיר ממתין לו. תום ריצוי העונש שהאסיר ממתין לו. החבילה מהבית שהאסיר ממתין לה. אולם הביקורים שהאסיר ממתין להגיע אליו. עורך הדין שהאסיר ממתין לו. הזימון לפגישה עם השופט שהאסיר ממתין לה. מועד המשפט שהאסיר ממתין לו. הלילה שהאסיר ממתין לו. צעדי הסוהר שהאסיר ממתין להם. הבעל שנרצח שהרעיה ממתנה לו. ההמתנה. השעות והימים של ההמתנה.

"בתוך שנה אחת, אנו עומדים להכין אתכם לעבור את הבחינה ולהצליח בה: היא תביא לכם תועלת רבה בהמשך". בתחילת השנה, המורה הכריז על זה באוזני האסירים שהתבוננו בו. הם היו בני חמישים, בני עשרים, בני ארבע עשרה. הם דחקו זה את זה במרפקיהם, גלגלו סיגריה. המורה ניסה להאמין במה שהוא אמר. היה חם מאוד באולם הקטן. "אי אפשר לכוון את החימום!" אמר שוב ושוב הסוהר במרכז הלמידה, שבילה את רוב זמנו במשחק פוקר אלקטרוני על גבי המחשב שלו, בכתיבה ובהדפסה באמצעות אותו מחשב של תעודות לידה או נישואין בעבור הורים, חברים, עמיתים.

הכלא היה בית מעצר: בית מעצר הוא הכלא המגוון והמשתנה ביותר שיש. הוא שונה מאוד מבתי סוהר או מבתי כלא מרכזיים, שבהם האסירים יודעים למה לצפות כי הם מגיעים לשם לאחר שנגזר דינם. בבית המעצר הוחזקו האסירים כמה ימים או כמה שנים. החשודים והמורשעים שהו שם אלה לצד אלה. היו ביניהם שנאסרו בגין גנבת אופנוע, אחרים בגין רצח משולש. רבים לא ידעו כמה לילות הם צפויים לישון בתאים המוזנחים שמרצפותיהם וכותליהם מתפוררים. איש לא הורשה להסתובב חופשי בשטח המבנה. לכל תנועה נדרש אישור מראש מסוהר. להשתתפות בכל פעילות נדרשה הגשת בקשה בכתב. במקרה של סירוב, ההנהלה לא הייתה מחויבת לספק הסבר. ואכן, היא סיפקה הסברים לעתים נדירות.

אולם המשפט: מקום לא ידוע, כמו "הקלבוש" – שהוא מעין חלום ביעותים אפל, נטול פנים ונטול אור. אולם המשפט פועל בחשאי. מנהל הכלא הוא ששולט בו. הוא גוזר את הדין ללא נוכחותו של שום סנגור. זאת מין חקירה פנימית, חד-משמעית, שאין לערער על מסקנותיה. האסירים הרבו לדבר על אודותיה, כשם שהם הרבו לדבר על סיגריות, על קציבת עונשים, על תכניות טלוויזיה, על נשים.

המכנסיים וחולצת הספורט היו המדים החדשים של האסיר. מידת עושרם של האסירים ניכרה באפנתיות של דגם המדים שהם לבשו, וכן במספר חליפות המדים, ממותגים שונים, שהיו ברשותם. הייתה זו שעת אחר צהריים, לקראת השעה שלוש. ירדתי עם כמה אסירים בגרם המדרגות מהמתחם המרכזי. נתקלנו בקבוצה אחרת, שחזרה מהטיול. הכול קרה מהר מאוד. אדם אחד שלף עט פשוט, השתמש בו כנשק וניקב עין שהחלה לזלוג כמו חלמון ביצה. אלפרד ז', לגיונר לשעבר, בן חמישים, מאפיר. הוא היה מטאטא את המסדרונות ואת הכיתות במרכז הלימוד. נהגנו לשוחח כמה דקות, על כדורגל ועל מזג האוויר. הכרתי אותו שלוש שנים. כל שבוע הוא היה אומר לי שהוא עומד להשתחרר למחרת.

לפעמים התנהלו בין הסוהרים שיחות שניכר בהן היטב כי האחרים, האסירים, מוקצים מהן. ואף על פי כן השיחות האלה נערכו בנוכחותם, לצדם. לכאורה, מבחינת הסוהרים, האסירים היו לא קיימים, נעדרים, חירשים, לא מבינים דבר בשיחות האלה, שהתנהלו בלעדיהם. נזכרתי בשיחות של רופאים מול מטופל המרותק למיטתו בבית החולים, בשעת ביקור הבוקר של הרופאים.

המשפחות המתינו למפגשים באולם הכניסה לבית הסוהר: צרורות כביסה, פנים עצובות של אימהות, רעיות מורגלות שדיברו בקולי קולות, התלוצצו על חשבון הסוהרים, חדשות שהסתתרו, אבודות, מבוישות, עיניהן אדומות, מכווצות את עצמן ככל האפשר, הילדים שהתקוטטו, זבי חוסם, התינוקות, האימהות הערביות הקשישות שהדיפו ריח כמון וחינה כשלצדן נערו יפהפיות שתרגמו להן את ההנחיות ולוחות הזמנים שפורסמו על לוחות המודעות.

מארק ו' הפך עליי שולחן. מאוחר יותר הוא הצטדק: "זה לא היה נגדך מה שעשיתי, אבל זה היה צריך להתפוצץ מתישהו, זה בגלל הנאד הדפוק הזה, שטינף לי את התא. סליחה, המורה, אבל יש לי פתיל קצר!" פעם אחרת, כמה שנים לאחר מכן, היה זה פרננדו א' שהתפוצץ לפתע, במסדרון, שבר דלת, חבט בקיר, בסוהרים, אחז בזרועי כאילו הוא רוצה לתלוש אותה ממני, ואז נמלט, המום. מקרים בודדים. מעולם לא חשתי בסכנה בכלא, כפי שאני חש לעתים ברחוב, במטרו, מול כלבים ענקיים בעלי ראשים מזויעים, או יותר מזה, מול הבעלים שלהם.

אלן ד' ורומולד ו' גרו באותו תא במשך קצת פחות משנתיים. כשיצאו מהכלא, כל אחד מהם עזב את בת זוגו ושניהם המשיכו לגור יחד, בדירה קטנה ברובע סן-ניקולא. ההומוסקסואליות הנסיבית שלהם הפכה בסופו של דבר למיניות שגריתית, ואולי לאהבת אמת.

אותו תלמיד צעיר שרצח במהלומות פטיש את אמו המורה, ולאחר מכן ניסה לאכול את מוחה בעזרת כפית, ואשר נכלא לשבועיים בלבד, שבמהלכם צרח והקיא ללא הרף בתאו. העבירו אותו לבית חולים פסיכיאטרי.

לעתים קרובות הכלא מוליך גורלות אל נקודת השבר שלהם, אל פרשת הדרכים המכרעת שלהם. חלק ממדי האסירים היו אפודות גדולות כחולות דומות לבגדי הצמר שלובשים בהרים הגבוהים. השומרות לבשו חולצות לבנות. זה שיווה למתחם הנשים חזות של בית חולים.

האסיר הזה שקרא ספר של פרוסט, והסוהר הצעיר הזה שקרא ספר של ג'ויס, בעוד שאחד מחבריו הכין את חג הבירה, שנערך בכפר שלו בחודש יוני מדי שנה: "לשנה הזאת, גידלנו עגל על בירה, כנראה שעושים כך ביפן...".

לפני שנים רבות קבעה משפחת דשווד את מקום מושבה בסקס. ביתם שכן בנורלנד פארק, בלב אחוזתם הגדולה, שם ניהלו זה דורות רבים אורח חיים אצילי ומכובד, שקנה להם שם טוב בקרב מכריהם ושכניהם. בעל האחוזה הקודם היה אדם ערירי שזכה לאריכות ימים. רוב שנות חייו שימשה לו אחותו בת לוויה ומנהלת משק בית, אך היא נפטרה עשר שנים לפניו. לאחר מותה התחולל בביתו שינוי ניכר, וכדי למלא את חסרונה קיבל אל ביתו את משפחת אחיינו, מר הנרי דשווד, יורשה החוקי של אחוזת נורלנד בבוא היום. האדון הזקן בילה את ימיו בנעימים במחיצת אחיינו, אשתו ובנותיהם. קרבתו אליהם הלכה וגדלה. תשומת הלב המתמדת שהרעיפו עליו בני הזוג דשווד נבעה לא רק משיקולי כדאיות, אלא גם מטוב לב, וסיפקה לו את כל הציבות והנוחות האפשריות שאדם בגילו עשוי לייחל להן. עליזות הילדות הוסיפה גם היא טעם לחייו.

למר הנרי דשווד היה בן אחד מנישואים קודמים ושלוש בנות מרעייתו הנוכחית. הבן – איש צעיר מכובד ורציני – התקיים מההון הרב שהשאירה לו אמו, שמחציתו הועברה לרשותו עם הגיעו לפרקו. גם נישואיו, שחלו זמן קצר לאחר מכן, הגדילו את עושרו. ירושת נורלנד הייתה אפוא ירושה משנית בחשיבותה עבורו, אך לא עבור אחיותיו. הונן היה זעום, אם אין מחשיבים את החלק שציפו לקבל מירושת הנחלה. לאמן לא היה רכוש משלה, ולרשות אביהן עמדו שבעת אלפים פאונד בלבד, שכן גם המחצית השנייה מהונה של רעייתו הראשונה הובטחה לבנה, ולאב נותרה ממנה רק ריבית למשך כל ימי חייו.

האדון הזקן מת, צוואתו נקראה, וכמעט ככל צוואה אחרת הסבה לשומעיה מפח נפש וקורת רוח גם יחד. הוא לא גילה חוסר הגינות או כפיות טובה ולא מנע את האחוזה מאחיינו, אך הותיר לו אותה בתנאים שסיכלו את רוב תכניותיו לעיבונו. מר דשווד האב היה מעוניין באחוזה לאשתו ולבנותיו יותר מאשר לו עצמו, אך זו הובטחה לבנו ולנכדו בן הארבע באופן שלא אפשר לו לתמוך ביקירותיו. שלוש בנותיו של מר דשווד היו זקוקות יותר מכול להכנסה כלשהי, אם מבעלות על האחוזה ואם ממכירת העצים יקרי הערך שבתחומה, אך לפי הצוואה הופקד בידיהם למשמרת כמעט כל הרכוש עד אשר יועבר לנכד. נכד זה הגיע לביקורים מזדמנים עם אביו ואמו בנורלנד, ובביקורים אלה הצליח לזכות בחיבת דודו מר דשווד הזקן באמצעות התנהגות שובת לב שאינה נדירה בקרב ילדים בני שנתיים או שלוש – הגייה משובשת, נחרצות שכל דבר ייעשה כרצונו ויהי מה, תעלולים מסוגים שונים והקמת רעש במידה בלתי מבוטלת. החיבה כלפי הילד הכריעה לטובתו על פני תשומת הלב שהעניקו האחיינית ובנותיה לדוד הזקן במשך שנים רבות כל כך. עם זאת, הוא לא רצה לנהוג בשלוש הנערות בעין צרה, וכאות לחיבה שרחש כלפיהן הוריש לכל אחת מהן אלף פאונד.

בתחילה הייתה אכזבתו של מר הנרי דשווד קשה מאוד, אך מזגו היה עליז ומלא תקווה. הרי לא הייתה כל סיבה שלא יזכה לחיות שנים רבות, יחסוך בהתנהלות מחושבת סכום הגון מתוצרת האחוזה, ויגדיל את רווחיו מידית. אך העושר שבושש להגיע לידי עמד לרשותו רק שנה אחת. הוא לא האריך ימים אחרי דודו, וכל שנתו לאלמנתו ולבנותיו הוא סכום של עשרת אלפים פאונד, לרבות הירושות האחרונות.

עוד טרם פטירתו של מר הנרי דשווד, מיד עם היוודע הסכנה הנשקפת לחייו, הזעיקו אליו את בנו. מר דשווד הפציר בבנו לנטות חסד כלפי אמו החורגת ואחיותיו בכל הכוח והדחיפות שעמדו לו בחוליו. הבן, מר ג'ון דשווד, לא רחש רגשות עזים כלפי בנות משפחתו, אך בקשתו של אביו נגעה ללבו מפאת אופייה ועיתויה, והוא הבטיח לעשות כל שביכולתו כדי להיטיב את חייהן. אביו נמלא הקלה למשמע ההבטחה, ומר ג'ון דשווד התפנה לשקול בכובד ראש מה יוכל לעשות למען.

הוא לא היה אדם רע לב, אלא אם נטייה לאדישות ולאנוכיות ייחשבו לרוע לב. באופן כללי היה אדם מוערך מאוד, שכן מילא את חובותיו השגרתיות בהגינות. לו היה נושא אישה חביבה יותר, ייתכן שהיה מוערך עוד

יותר, וייתכן אף שהוא עצמו היה נעשה חביב. הוא נישא בגיל צעיר מאוד ואהב מאוד את אשתו, אך הגברת ג'ון דשווד הייתה קריקטורה שלו עצמו – צרת אופקים ואנוכית עוד יותר.

כשנתן את הבטחתו לאביו הררהר בינו לבינו שיגדיל את הונן של אחיותיו באמצעות מתנה בסך אלף פאונד לכל אחת מהן. באותו הזמן חשב שהוא מסוגל לכך. ההכנסה הצפויה בסך ארבעת אלפים פאונד לשנה נוסף על הכנסתו הנוכחית, וזאת בלי להביא בחשבון את המחצית הנותרת מהון אמו, חיממה את לבו והפיחה בו רוח נדיבות. כן, הוא ייתן להן שלושת אלפים פאונד – יפה ונאה! די בכך להבטיח להן נוחות מוחלטת. שלושת אלפים פאונד! הוא יוכל להיפרד מסכום גדול כל כך כמעט ללא קושי. הוא חשב על כך כל היום כולו ובימים שלאחר מכן, ולא חזר בו.

זמן קצר לאחר הלוויית אביהן הגיעה הגברת ג'ון דשווד עם בנה ועם פמלייתה מבלי להודיע על כוונתה לאמה החורגת. איש לא יכול לערער על זכותה לבוא, הרי הבית שייך לבעלה מרגע פטירת אביו, אך חוסר העידון שבהתנהגותה היה רב כל כך, שהיה מטריד מאוד כל אישה במצבה של הגברת הנרי דשווד, אפילו ניחנה רק ברגשות רגילים; ואולם הגברת הנרי דשווד עצמה ניחנה בתחושת כבוד עמוקה כל כך ובתפיסת נדיבות אידיאלית כל כך, שפגיעה שכזאת, יהיו הפוגע והנפגע אשר יהיו, עוררה בה תחושת סלידה שאין ממנה חזרה. הגברת ג'ון דשווד מעולם לא הייתה חביבה על מי מבני משפחת בעלה, אך עד עתה טרם נקרתה בדרכה ההזדמנות להוכיח להם עד כמה חסרת התחשבות בזולת היא מסוגלת להיות.

הגברת הנרי דשווד ראתה בחומרה את התנהגותה הגסה של הגברת ג'ון דשווד ותיעבה אותה בכל לבה, עד כדי כך שכשהגיעה כלתה לבית הייתה היא נכונה לעזוב אותו לבלי שוב, והייתה עושה כן אילולא הפצירה בה בתה הבכורה לשקול שנית אם עזיבה היא המעשה הראוי. אהבתה הכנה לשלוש בנותיה הכריעה את הכף להישאר, ולטובתן – להימנע מסכסוך עם אחיהן.

אלינור, הבת הבכורה שעצתה הייתה מועילה כל כך, ניחנה ביכולת הבנה ובכושר שיפוט שבזכותם התאימה לשמש יועצת לאמה בגיל תשע-עשרה בלבד, ולעתים קרובות לעמוד לטובת כולן כנגד להט רגשותיה של הגברת הנרי דשווד, להט שהיה עלול להוביל להתנהלות חסרת אחריות. לבה היה שלם, מזגה נעים ורגשותיה עזים, אך היא ידעה למשול בהם – מיומנות שאמה טרם הכירה ושאת מאחיותיה גמרה אומר שלא להכירה לעולם.

במובנים רבים היו תכונותיה של מריאן דומות למדי לאלו של אלינור. היא הייתה רגישה ונבונה, אך כל דבר הסעיר אותה – צערה ושמחתה לא ידעו מתינות כלל. היא הייתה נדיבה, חביבה, מרתקת – הכול, פרט לשקולה. הדמיון בינה ובין אמה היה רב להפליא.

אלינור ראתה בחשש את עודף הרגישות של אחותה, אך אמן העריכה אותו והוקירה אותו. הן עודדו זו את זו בעצמת סבלן. ייסורי האבל שהשתלטו עליהן בתחילה התחדשו כעת מרצון, התקבלו בברכה, ונוצרו שוב ושוב. הן נכנעו לחלוטין לצערן, חיפשו כל מחשבה שהייתה עשויה להגדיל את אומללותן וגזרו על עצמן שלא להינחם עוד לעולם. גם אלינור הצטערה צער עמוק, אך בכל זאת הצליחה להתמודד עם רגשותיה ולהתעלות עליהם. היא הצליחה לשוחח עם אחיה, היא הצליחה לקדם את פני גיסתה כשהגיעה ולהתייחס אליה בנימוס הראוי, והיא עשתה כמיטב יכולתה לדרבן את אמה למאמץ דומה ולעודד אותה לנהוג באיפוק דומה.

מרגרט בת השלוש-עשרה, האחיות השלישית, הייתה ילדה טובת מזג וחביבה, אך כיוון שניחנה במידה רבה ברומנטיות של מריאן, ללא תבונתה, לא הצליחה בגילה הצעיר להשתוות לאחיותיה הבוגרות ממנה.